

MAGYAR TANÍTÓKÉPZŐ

A TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI TANÁROK

XLIV. ÉVFOLYAM

ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK

BUDAPEST, 1931

5. SZÁM

FOLYÓIRATA

JÚNIUS

SZERKESZTŐSÉG,
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény küldendő:
BUDAPEST,
I., Menkina János-u. 8/B., II., 3.
Kéziratokat nem adunk vissza.

SZERKESZTI:
MOLNÁR OSZKÁR

Tagsági vagy előfizetési díj
évenként 8 P. Az egyesülettel és
lappal kapcsolatos minden befi-
zetés, reklamáció PÓCZA JÓZSEF
egyesületi pénztáros címére (Bpest,
V., Báthory-u. 12., IV.) küldendő.
Hirdetések megegyezés szerint.

Elnöki megnyitó.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Minden egyesület közgyűlésé-
nek egyik főcélja, hogy visszapillantást vessen a lefolyt esz-
tendőre; számot adjon működéséről, törekvéseiről, vezetőinek
akcióképességéről s ha lehet, irányt adjon a jövőre. Öröm-
mel állapítom meg, hogy egyesületünk nemcsak sok értékes
és tanulságos dolgot felszínre hozó esztendőre tekinthet vissza,
hanem arra az eleven, liktető és tettekész újítási szellemre is,
mely gyűléseinket áthatotta és amely elsősorban is képzé-
sünknek sok-sok hiányosságára rámutató, de mindig tárgyil-
agos és megfontolt kritikájában nyilvánult meg. Ezzel a kri-
tikai szellemmel tanárságunk — bár talán akaratlanul is —
igen jelentékenyen mélyítette és szélesítette azt az utat, mely
előbb-utóbb tanítóképzésünk újjászervezéséhez vezet. Tudom,
hogy a hagyományokhoz görcsösen ragaszkodó kartársaim
közül sokan talán idegenkedéssel fogadják, hogy ismét refor-
málást emlegetek, én azonban most sem tudok hangfogót tenni
ama meggyőződésemmre, hogy mivel tanítóképzésünk ma már
meg nem felelő és ki nem elégítő, tanárságunknak erkölcsi
kötelessége, hogy a reformálást a legkomolyabb megfontolt-
sággal ugyan, de nem lankadó szívósággal előkészítse. A tár-
gyilagos kritika tulajdonképen már reformtörekvés s e kettő
nélkül nincs előrehaladás! A körülöttünk zsongó világ, a tech-
nikai, művészeti, ipari, gazdasági, egészségügyi, kémiai stb.
kultúra mezői telítve vannak reformtörekvésekkel s ami ma
jónak látszik, holnap már kiszorítja egy jobb, mert ezeken
a tereken teljesen ismeretlen fogalom a stagnálás, a mozdulat-
lanság. Igy kellene lennie tanítóképzésünknel is! Tanársá-
gunk már több ízben beigazolta reformtörekvéseinek jogosult-
ságát, mert nem egyszer rámutatott képzésünk fogyatékos-

ságaira. Ezek között a legsúlyosabb a köz- és szakműveltséget nyújtó tantárgyak egyidejű és párhuzamos tanítása. Ez a hiba már szinte fojtogatja képzésünket s mind jobban elhomályosítja intézményeink szakiskolai jellegét. S a baj napról-napra növekszik, mert mind az általános, mind a szakműveltségi ismeretek oly rohamosan fejlődnek, hogy azokkal lépést tartani már alig tudunk. Ebből ered azután nemcsak a túlterhelés, hanem ebből származik egy másik, képzésünk sikerességét mind nagyobb erővel fenyegető veszedelem is: tanári testületeink szellemének kettészakadása. Az általános műveltséget nyújtó tárgyak tanárai ugyanis — önhibájukon kívül — hovatovább eltávolodnak a tanítóképzők szakiskolai jellegétől és akaratlanul is középiskolai célkitűzésekkel dolgoznak. Tanítványaikban nem tanítójelölteket, de középiskolai diákokat látnak, keveslik tantárgyaik óraszámait, panaszkodnak az eredménytelenségen s a növendékek mindjobban csökkenő teherbírásán. Ők lévén többségben, természetesen ők viszik a szót a tanítványok megítélésében is s nem egy növendékünk sorsa nem tanítói arravalóságán, hanem a számtanból, fizikából, németből stb., nyert kalkulusan dől el. A szakműveltségi tárgyak tanárai, a pedagógusok s a gyak. isk. tanítók, a szakiskolai jelleg tulajdonképeni képviselői — néhol csak ketten vannak — csak jó későn jutnak szóhoz és éveken át nem is ismerik a jelölteket, mert az igazi pedagógiai képzés — a neveléstan, módszertan és a gyak. kiképzés — csak a IV. osztályban kezdődik. Mivel azonban az óraszámok túlsúlya a IV-ik és az V-ik osztályban is a közműveltségi tárgyak tanárainak a kezében marad, a pedagógia a hegemoniát átvenni sohasem tudja. Hiába pedagógiai szakiskola a tanítóképző, benne a pedagógus a köz- és szakműveltségi tárgyak összeházasítása folytán csak kifelé családfeje, a valóságban azonban a közműveltségi tárgyak által elnyomott s leigázott papucshős. Sokszor megsajnálom negyedéves növendékeinket, mikor látom, hogy mily nehéz harc zajlik le lelkükben a pedagógiai tantárgyak tanulásának megkezdésekor. Az első sikerült tanítási kísérletnél sokakban szinte lobogva lánghoz fel a ráeszmélés, hogy: „ime, tanító vagyok“, „tudok tanítani“, „szeretem a gyerekeket“, „ez az én igazi, gyönyörű életcélom és hivatásom“, de a közműveltségi tárgyak sokasága és terhe gyorsan lelohasztja az első pedagógiai lépés sikereiből fellobbant lelkesedését s most megindul lelkében a

harc képzésének két ágazata között s bizony nem egyszer megesik, hogy az addig jeles tanuló vagy csökkenő eredményt mutat fel a közműveltségi tárgyakban, vagy pedig — természetesen pedagógiai tudásának rovására — rendületlenül kitart azok mellett. Nem — m. t. Közgyűlés — sokáig ez már így nem maradhat! Fogyatékos és felületes pedagógiai képzettséggel nem szabad növendékeinket az életbe kiengednünk. Meg kell indítanunk mielőbb a legkomolyabb mozgalmat képzésünk újjászervezésére. Ehhez azonban szükségünk van a képzőintézeti tanárság kivétel nélküli támogatására. Hála az Istennek — nagyon sok olyan jeles, kiváló szakemberünk van, akik szinte predestinálva vannak a reformálásra, azonban konzervatív egyéniségükkel vagy nem tudnak még a reformálás aktív katonáivá és harcosáivá lenni, vagy pedig annak is a — szerintem téves — reformálási irányzatnak a hívei, amely már 1868 óta folyton és folyton csak a keretek kibővítésében, az évfolyamok szaporításában látja az egyedüli üdvözítő eljárást. Pedig tapasztalatból tudjuk, hogy hiába lett képzésünk 1868-ban 3 évéssé, 1881-ben 4 évéssé, 1923-ban pedig 5 évéssé, mert e sok keretbővítés mellett is iskolánk a legtúlterheltebb iskolatípusok egyike az országban. Ne csupán az évfolyamok szaporítására törekedjünk tehát a jövőben, hanem a közműveltségi és a szaktárgyak elválasztására, elkülönítésére! De erre azután teljes erőnkből és kivétel nélkül! Már két évvel ezelőtt elkészítettük a III. országos tanügyi kongresszusra benyújtott javaslatunkat a két tagozatú képzésre vonatkozólag, de mintha csak megbántuk volna, még csak említést sem tesz soha senki róla. Nem mondom, hogy e javaslat ideálisan jó, s azt sem mondom, hogy mindnyájunknak kivétel nélkül tetszik, de hogy jelenlegi képzésünk főbetegségét csakis ilyforma újjászervezéssel lehet meggyógyítani, azt tagadhatatlan. Miért nem szorgalmazzuk tehát teljes összefogással és minden erkölcsi erőnkkel a kérdés mielőbbi megoldását? Miért viselkedik úgy minden tanítóképző s maga az egyesület is, mintha a mai képzés a legtökéletesebb volna? Miért fogyasztjuk energiánkat a mai képzés bajainak, fogyatékoságainak toldás-foldásszerű javítgatására?

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Arra, hogy a reformálás eszméjének a tanítóképzőintézeti tanárság nagy része aktív harcosává szegődjék és arra, hogy a társaság reformálási törek-

véseiben az eddigi eljárással szemben — értem a keret bővítését — új utakat és módokat keressen, azt hiszem, elsősorban Egyesületünk van hivatva. Egyesületünkben, mint eszmeszóró leadóból kellene a reformálásra gerjesztő és bűzdítő hullámoknak kivetődniök. Egyesületünkben kellene kitermelnünk, az eszme állandó felszínen tartásával, a mai tképzéssel megbékülni nem tudók seregét s ha a tképzés reformjának Petur bánjai nemcsak numerice, de érveik alapján fajsúlyilag is többségbe kerülnek, azt hiszem, hogy szavunk a legmagasabb vezetőségénél is visszhangra fog találni. Komoly propagandával ugyanis sok embert meg lehet nyerni. E tekintetben bátor vagyok egy eklatáns példára hivatkozni. Nagynevű elődöm, *Quint* József, a képzőintézeti tanárság egyik dísze és büszkesége, akit Győr tanügyi körei is jól ismertek, 1928-ban a reform kérdésében szétküldött országos körkérdésünkre még így válaszolt: „Reformra nincs szükség, mert mai képzésünk teljesen jó és megfelelő“. — 1929-ben azonban már így ír a *Magyar Tanítóképző* hasábjain: „Gyakran foglalkozunk a tanítóképzés újjászervezésének a kérdésével több okból, de főleg azért, mert nem tudjuk a munkánkat kedvünk szerint végezni és állandóan hallunk panaszokat a működő tanítók ellen is. A tanítóképzésre való ráeszmélésünk arra a meggyőződésre vezetett, hogy jobb tanítókat kell képezni. Ezt különösen azóta érezzük, mióta maga a tanítóság is hirdeti szigorú önbírálattal a tanítóképzés megjavításának szükségességét.“ — Majd így folytatja: „Talán még sohasem foglalkoztak a társadalom annyi rétegében tanítóképzéssel, mint ma, mikor nemcsak néptanítók, hanem a középiskolai és egyetemi tanárok, sőt nemcsak a tanügyi férfiak, hanem a gazdatársadalom és a közigazgatási tisztviselők, az egyházak és a különféle pártok is foglalkoznak a tanítóképzés reformjával.“ Örök vesztesége képzésünknek, hogy akkor ragadta el közülünk a halál, amikor a reformálás lelkes hívévé szegődött.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Természetesen arra a kérdésre, hogy milyen legyen majd az új tanítóképzés, nemcsak elnöki megnyitóm szűk keretei miatt, de azért sem felelhetek, mert erre csak a tanítóképzőintézeti tanárság egyeteme, tehát egyesületünk hivatott és illetékes. E helyütt csupán annyit vagyok bátor megjegyezni, hogyha sikerülne képzőinket oly módon átszervezni, hogy bennük a köz- és szakműveltségi képzés elválaszthatnék, a magyar tanítóság szellemi színvonala

máról-holnapra nagy magasságba szökkennék s ezzel természetesen a nemzet sorsára oly döntőleg kiható munkásságának hatóereje is meghatározódna. Hogy a tanítóság ma még nem az, aminek lennie kellene annak az az oka, hogy a mai tanítógeneráció nem részesült a komolyabb elmélyedő tanulás és a tudományosabb munka jótékony hatásában. A mai tanítóképző középfokú iskola s mint ilyen, befejezett műveltséget nem nyújthat, csak félműveltséget. Sok foglalkozáshoz ez is elég ugyan, de a tanítónak, a gyermeki lélek formálójának a XX. században talán már még sem szabadna félművelt embernek lennie! Sohasem kívántam és ma sem kívánom, hogy a tanítóképzés az egyetemen történjék, mert az nem arra való hely, azonban ha már nem is emeljük ilyen magas polcra, de viszont ne hagyjuk a ma már igazán hivatásához nem illő mély ponton sem. Folyton lelki szemeim előtt lebeg a két év előtt megtartott genfi nemzetközi pedagógiai kongresszus szomorú megállapítása a mai tanítóképzésről, melyet ily módon foglalt szavakba: „Az elemi iskolai tanítóképzés, amely úgyszólván minden országban a középfokú oktatás színvonalán van, világszerte meg nem felelőnek bizonyult. A tanítót képzése nem avatja a nemzet nagy kultúrközösségének tagjává és csak egyes morzsákat csipeget fel onnan, ahol a javából kellene merítenie. A tanító nem kapcsolódik bele szervesen a kultúráramlatokba és így nem lesz ezek hordozója és továbbítója a széles néprétegek közé. Alacsonyabb képzése kiközösíti a tanítót a többi szellemi munkát végzőknek, az orvosoknak, tanároknak, mérnököknek, papoknak egyeteméből, de a nagy tömegeknél mégis csak magasabb színvonalú műveltsége nem engedi, hogy amazokba beolvadjon és ily módon valósággal izolálódik a társadalomban. Márpedig ez az izoláltság, különösen pedig az állandó nemzetközi fejlődéssel összekötetésben álló akadémikus rétegektől való elszigeteltség maga után vonja és okozza magának a népnek a kultúráramlatoktól való elkülönültségét.“

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Mikor elnöki megnyitómiban tanítóképzésünk újjászervezésének fontos problémájára szíves figyelmüket felhívni bátor voltam, azt hiszem, hogy ugyanakkor kijelöltem egyesületünk jövő legkiemelkedőbb programpontját is. E legnemesebb szándékoktól vezérelt tervemhez úgy az Önök, mint a jó Isten segítségét és áldását kérve, van szerencsém XXI. közgyűlésünket megnyitni.

Párvy Endre.

A tanítóképzőintézeti tanítás módszere és a személyiség.

Az emberiség lelkében a mult idők nagy értékei rétegződnek és ezek folyton izmosodva, fejlődve, drága örökségképen szállnak az utódokra.

Az idők méhében érlelődik az emberi értelem, a szellemi értékek egyik legbecsesebbike. Hatalma nem vész el az emberrel, hanem mint a teremtő erőnek öröklött és egyre növekedő ősforrása tör elő az egymást követő nemzedékek lelkéből. A tisztánlátás, az ok és okozat közti kapcsolatok föltárása, a világ nagyszerűségére és a magunkra való eszmélés, az életritmus fölismerése, mindmind kimagasló eredményekhez vezetnek és az emberi értelem csodás hatalmát hirdetik.

De az ember lelke a kormányzó és teremtő ész erejénél sokkal becsesebb értékeket is zár magába. A hideg, számító értelem nem elégíti ki: verőfény, melegség után áhitozik. Az ész alkotó munkájában is csak akkor telik öröme, ha az alkotás eszményi vágyainak kielégítéséhez vezérli és nemes érzelmek részesévé avatja. Az ész minden vívmánya az ember érző lelkén keresztül nyer értéket.

Hiábavaló a világ minden nagyszerűsége, minden szépsége, ha nincs fogékony lélek, amely azokat magába zárja. Hasztalan a lángész gyűjtő ereje, ha üres a lélek és nincs meg benne a hit szikrája és a szeretet verőfénye.

De az akarat acélos erejére is szükségünk van, hogy törekvéseinket a siker koronázza s hogy az értelem és az érzelem közti egyensúly föl ne boruljon.

Szertehulló emberi életünket a kultúra ereje foglalja össze egységes hatalommá. Az igazi kultúra nemes értékeken épül fel és eszményi célok felé irányítja az akaratot. Nem holt kincs, hanem szakadatlanul működő és alkotó ősforrás.

De a kultúra értékei is csak akkor áldásosak, ha az ember harmonikus kifejlését biztosítják. A nevelés főcélja éppen az, hogy a kultúra segítségével az emberi lélek harmonikus, erkölcsi kifejlését segítse elő.

Ez a magasabbrendű, egyetemes célkitűzés adja meg az alapot a közelebbi célok eléréséhez. A helyes célkitűzés pedig biztos utat jelöl ki számunkra az eszközök megválasztására.

Erős hitű, emberszerető, nemzeti érzésű, józan, munkás és alkotásra termett ember típusát kell nevelésünk középpontjába állítani. Ha pedig a nevelés ilyen embertípus kialakítását tűzi ki feladatául, akkor ezzel megjelöli egyuttal azt az utat is, amely nemzetnevelésünk céljához vezet.

Nemzetünk jövőjének biztosításához ugyanis olyan emberekre van szükség, akik a megjelölt embertípust eszményképül tekintik és nemes vonásait föltenni iparkodnak. Ehhez a törekvéshez a családnak, iskolának és a társadalomnak minden lehető módon segítőkészet kell nyújtania.

Az embernevelés alapvető feladata a családra hárul. Ezt a feladatot támogatja, kiegészíti és megerősíti az iskola.

A tanítóképző-intézet is a jellemzett embertípus kialakítására törekszik. Feladata azonban kettős. Talpig becsületes, életrevaló és munkás hazafiakat akar nevelni, de olyanokat, kik maguk is a nevelői hivatásnak szentelik életüket és e hivatás méltó betöltésére kellőképp felvértezten hagyják el az intézetet.

A tanítóképző-intézet jól ismeri fontos feladatát. Tudja, hogy növendékei majdan emberi sorsok irányítói és a magyar jövődő alapozói lesznek. Fontos célja eléréséhez okos mérlegeléssel merít a nemzeti kultúra bőséges forrásából és eljárásában mindenben igazodik azokhoz a módszeres elvekhez, amelyeket a pedagógia elmélete és gyakorlata igazol.

Nagyra értékeli a tudást, az értelmet. Mindkettőt növelni, fejleszteni iparkodik. Szeme előtt lebeg a régi igazság: a tudás hatalom; az értelem kormányzó, rendező és teremő erő.

Tervszerűség, tudatosság irányítja munkáját. Ez módszeres eljárásának útját egyenleti és újabb irányelvek kialakulásához segíti.

Az általános elvek sorában a legelső, hogy a tanítás közép-pontjában *nem a tanítás anyaga, hanem a tanuló áll*. A tanítóképzőintézeti tanár eljárását mindenben a tanuló testi-lelki adottsága irányítja. Az elmélet útmutatásai, a gyakorlat tapasztalatai és finom lelki megérzése útján megismerni iparkodik tanítványát, hogy eljárásának ez a megismerés legyen a helyes zsinórmértéke. Módszere sok-sok tényezőhöz alkalmazkodik: a tanuló testi állapothoz, egészségéhez, továbbá figyelmének erejéhez, érdeklődésének irányához, lelki fegyelmeztségéhez, befogadó- és kapcsoló-képességéhez, emlékezetéhez, képzeletéhez, érzelmi világához, akaraterejéhez, jelleméhez, egyszóval testi-lelki sajátosságaihoz. Figyelemmel kíséri a tanuló egyéniségének egy-egy jellemző nyilvánulását, pl. kedves foglalkozását, amely sokszor rejtett tehetségeit vagy erkölcsi erejét árulja el. A növendék környezetének hatása sem kerül el figyelmét.

Nevelésünk szem előtt tartja továbbá a *harmonikus nevelés* elvét, amely főképp az egyoldalú értelmi nevelés káros következményeit akarja megszüntetni. Elítéli a szellemi erők gépies foglalkoztatását, az emlékezet egyoldalú megterhelését; e helyett az *eleven készségek fejlesztésére* törekszik. Igazodik a *szemléltetés* újabb követelményeihez és szabad teret biztosít a *cselekedtetve tanítás* elvének. Az önkifejlés elvéhez képest módosítja a *tanítás alakját*. A kérdéseknek annyiban tulajdonít jelentőséget, amennyiben azok a gondolatok kifejlésére ösztönzően hatnak és nem zavarják meg a léleket szabad munkáját. Tanítás közben immár nemcsak a tanár kérdez, hanem a tanuló is. Világosan megkülönbözteti továbbá az *isméltések* egyes fajtáit, tisztázza fontos szerepüket és a növendékeket a *tanulás helyes módjára* is rászoktatni akarja.

A módszer fejlődésének jótékony hatását az *egyes tárgyak tanításánál* is érezzük. A *nyelvek* tanításánál az elvont nyelvtani oktatás szertelenségei és a pusztán szóemlékezetre támaszkodó, meddő fordítás helyébe gyakorlati és tárgyi szempontok, a nyelv

anyagában rejlő értékek és szépségek felhasználása léptek. A nyelvtanítás sikeréhez hozzájárul a beszélgetés öröme. A *magyar nyelvtan* tanítása is levetette régi merev köntösét és közelebb hozta a tanuló lelkét a nyelv szelleméhez, gyakorlati jelentőségéhez. Éreztetni iparkodik a nemzeti nyelvben lüktető magyar gondolatot, magyar érzést. A *fogalmazás* tanítása nem hangzatos címek mögé bujtatott, a növendék lelkétől távoleső gondolatoknak dolgozattá gyúrását tűzi ki célul, hanem a tanuló lelkének megfigyeléseken és élményeken alapuló, megkötöttség nélküli, eredeti és szabad kifejező erejét akarja fejleszteni. Az *irodalmi oktatás* a nemzeti lélek igaz értékeit nem mások jellemzése, leírása alapján, hanem az író, a költő lelkén és alkotásain keresztül iparkodik a tanulóval megismertetni. Így akarja gyönyörködtetni és így akar hatni nemzeti öntudatára, jellemére és lelkének minden irányú tevékenységére. A *történelmi oktatásban* nem elégszik meg az események és a számadatok emlékezetbe vésésével és elmondásával, hanem azon van, hogy a nemzeti küzdelmek, a siker, a megpróbáltatások és a sorsfordulatok változataiban a tanuló maga rajzolja meg lelkében az egymást föl váltó korok társadalmi, erkölcsi, művelődési, politikai és anyagi állapotainak hű képét. Arra törekszik, hogy a történelem akarattindító, nemes érzelmek és a tettekben nyilvánuló, igaz nemzetépítő hazaszeretet forrása legyen. A tanuló a múlt tanulságai alapján ismerje meg a jelen feladatait és ehhez képest teljesítse hazafias kötelességeit. *Alkotmányunk ismertetése* nem elvont alkotmánytani fejtegetésekben, törvények, rendeletek közlésében merül ki, hanem történelmi fejlődésünk rajzában alkotmányunk, állami életünk és társadalmi szervezkedésünk fokozatos kialakulását tárja a tanuló elé. Állami életünk helyes megismerése vezeti a tanulót a törvényes rend szükségességének belátásához és helyes társadalmi felfogásának kialakulásához. Ez plántálja lelkébe az állampolgári erényeket s neveli önismeretre, hogy ment legyen minden nemzeti elfogultságtól, elbizakodottságtól. Megbecsülni tanítja hazánk ezeréves alkotmányát és törvénykönyvét, melyet Deák Ferenc erős hittel „a nemzet legfölségesebb történetkönyvé”-nek nevezett. Éreztetni, mily erő rejlik polgári szabadságunk biztosítókaiban, mennyi remény fűződik ezeréves alkotmányunkhoz. A *földrajzi oktatás* nem szorítkozik pusztá adatközlésre és letért már az egyoldalú rajzoltatás és utaztatás útjáról. Immár a tájak életét a jelenségek oksági kapcsolataiban iparkodik megismertetni. A környezetből kiindulva, közvetlen földrajzi tapasztalatokra és közvetlen vagy közvetett szemléltetésre támaszkodik. A térképszemlélet és térképábrázolás természetesebb útját követi. A *mennyiségtani oktatás* a helyes gondolkodás és következtetés fejlesztése mellett komoly gyakorlati szempontok megvalósítására is törekszik. Biztos alapot akar adni a jövő nemzetépítő tervek reális keresztülvihetéséhez. Benne a való élet eleveisége lüktet. Az igazság keresésével az igazság szeretetét iparkodik a tanuló szívébe oltani és ebből erkölcsi tanulságokat is leszűrni. A mennyiségtant az önállóság és az akarat

kifejlesztésének egyik leghathatósabb eszközéül tekinti. *Természetrjai* oktatásunk száműzte a léleknélküli rendszertani szótanulást és magát a természetet akarja közelebb hozni a tanulókhöz. A tanításban különösen a biológiai és az ökológiai elvet érvényesíti. A természetrjai szemléltetés igazi színhelyéül magát a természetet tekinti. Nagy jelentőséget tulajdonít ezért a kirándulásoknak. A természet okos és rendszeres megfigyelése és megszeretése érdekében gyűjtőmunkára és a természet világában való foglalatokodásra serkenti növendékeit. A cselekedtetve tanítás elvének könnyebb megvalósítására a tanterv a természetrjai oktatás céljára külön gyakorlati órát biztosított. A *vegytani oktatás* a testek anyagában végbemenő változásokat, a *természettani oktatás* pedig a természeti tünemények lefolyását és a bennük érvényesülő törvényzerűségeket elsősorban a gyakorlati élet szempontjából akarja megismertetni. Ébrentartani akarja a tanuló alkotóvágyát és alapos megfigyelésre, állandó tevékenységre, önálló kutatásra, józan gondolkodásra akarja rászoktatni. Sok hasznos gyakorlati ismerethez juttatja, hazája természeti viszonyairól tájékoztatja és életének célszerűbb, gazdaságosabb és szebb berendezéséhez segíti. Azon van, hogy állandó megfigyelés, tapasztalat és kísérletezés útján a növendék mind jobban megismerje a természetet és minél inkább megismeri, annál jobban meg is szeresse. *Egészségtani* oktatásunk az egészséges életmódra való szoktatással, valamint alapos egészségügyi ismeretek nyújtásával és ezek gyakorlati alkalmazásával tudatossá akarja tenni a növendékek előtt az egészség értékét mind az egyénre, mind a nemzet életére nézve. Az egészségtan szoros kapcsolatot tart fenn a test- és élettannal. *Gazdasági oktatásunk* a gyakorlati munkán alapul és az okszerű és tudatos gazdálkodás elvét tartja szem előtt. Figyelemmel van a sajátos férfi és női hivatásnak megfelelő gazdasági feladatokra. Oktatásunk a gazdasági élet jelenségeit, egyetemes fejlődését és törvényszerűségeit is vizsgálat tárgyává teszi, tehát a tanítás tárgyai közé fölveszi a *közgazdaságtant* is. Ennek tanulságait is az egyén és a nemzet javára akarja fordítani.

Gyökeres átalakuláson ment át a rajz, ének, zene, kézimunka és a testgyakorlás tanításának módszere is. A *rajztanítás* a rajzoló készség természetes fejlődésével lépést tartva, az önállóság, eredetiség, a forma- és színérzék kifejlesztésére, valamint a magyaros ízlés nemesítésére törekszik. Emellett a népművészeti és műalkotások megbecsülésére is nevel. A rajztanítás tehát nemes műélvezetre és a lélek tartalmának önálló kifejezésére akarja képesíteni a tanulót. *Az ének és zene tanítása* a kifejezés becses művészi eszközeivel gazdagítja a növendék lelkét. A tárgyi cél elérése mellett a képző és nevelő hatásokat akarja biztosítani. Különös jelentőséget tulajdonít a nemes magyar dalban és zenében rejlő nemzeti jellegnek. Az eredeti szép magyar dalok az érzés közvetlenségével fűzik a jelent a múlt világához. A tanítás a tiszta, nemes és mély nemzeti érzések forrását becsüli meg bennük. A *kézimunka* a tétlen szemlélődésnek, a passzív befogadásnak, a

puszta szótanulásnak és az egyoldalú könyvtudásnak iparkodik elejét venni. A gyakorlati és célszerűségi szempontok figyelembe vétele mellett a tanuló cselekvő vágyát kielégíteni, alkotóerejét működtetni akarja. Különösen gyökeres átalakuláson ment át a *tornatanítás* módszere. A testi nevelés iránt egyre fokozódó érdeklődés a módszer terén is nagy változást idézett elő. Ehhez hozzájárultak a világháború tanulságai is. A régi nehézkes és egyoldalú német tornarendszer helyébe immár a testi szervezetet mindenoldalúan és arányosan foglalkoztató s a lélekre is jótékonyan ható dán rendszer lépett; ezt azonban a tanítóképző-intézet mind a tanítási anyag kijelölésében, mind pedig az eljárás módja tekintetében hazai körülményeinkhez és a magyar ifjú alaptulajdonosságaihoz alkalmazza. Küzd az ifjúsági sport elfajulása ellen; annál inkább fölkarolja azonban a testi, szellemi és erkölcsi erők kifejlődését biztosító cserkész-intézményt.

És mindezt a módszeres törekvést megszilárdítja a test- és élettani, lélektani és logikai ismeretekre támaszkodó és a pedagógia történetével és iskolaszervezettannal kiegészített *nevelés és tanítás-tani oktatás*. A pedagógiai ismeretek és a gyakorlati kiképzés tudatosabbá teszik a tanítónövedék iskolai munkáját és előkészítik jövőndő hivatására.

Az egész oktatást pedig betetőzi a *vallás-erkölcsi nevelés*.

A tanítóképző-intézet úttörő munkát végzett a népiskolai tanítás módszerének korszerű rendezése terén is. Az 1925. évi népiskolai tanterv tulajdonképpen ennek a munkának az eredménye. Az alapok lefektetése ezen a téren még mindig folyik, de az anyag kiszemelésében és a vezető szempontok megjelenésében élesen föltűnnek azok az általános módszeres elvek, amelyeket a tanítóképző-intézeti oktatás irányelveinek ismertetésénél már kiemeltünk. Ezek az elvek a gyermek egyéniségéhez és népünk sajátos gyakorlati szükségleteihez alkalmazva, a tanítóképző-intézeti és a gyakorlóiskolai munka közötti szilárd kapcsolatot biztosítják.

A tanítóképző-intézet tehát meghajlik a tudás hatalma és a módszer irányító, segítő szerepe előtt. A tanítás módszertanát a szakképzés tengelyébe állítja be. De az ismeretnyújtást és a módszert nem tekinti a siker egyedüli biztosítójának. Sokkal mélysegebb forrásból buzognak elő azok az erők, amelyek a tanítás igazi eredményéhez vezetnek. Az elmélet kiszabta út és ezen a tudatos gondossággal megtett lépések nagy segítségünkre vannak ugyan kitűzött célunk elérésében, de magukban még nem vezetnek az áhított eredményhez. A léleknek bensőséges, csodálatos erőforrásai kellene ahhoz, hogy nevelői fáradozásunkat siker koronázza.

Igaz, hogy a nevelő lelkének tüzét tudásának kell élesztenie s akaratiindító érzelmeit ismereteinek és gazdag tapasztalatainak kell táplálnia. Az is bizonyos, hogy lelke mozgékonyságának önkénytelenül is az elmélet szab irányt és ez erősíti önbizalmát is. De tanítását mégsem magában a tudás teszi közvetlenné és nem a módszer teszi eleven erejűvé, hanem a tudását átható és a mód-

szerét irányító belső indítékok: lelkének fogékonysága, emelkedettsége, finom megérzése, kedélyének frissége, érzelmeinek nemessége, melegsége, érdeklődésének, képzeletének elevensége, megjelenítő készsége, kifejezőereje és megannyi kiváló természeti adomány szerencsés vegyülete.

Az ilyen becses tulajdonságokkal megajándékozott és egyúttal az erkölcsi eszméktől áthatott nevelői egyéniséget nevezi a pedagógia *nevelői személyiségnek*. A személyiség munkája nyomán fakadó gazdag termés az igazán lélekalakító, áldásos eredmény.

A nevelői személyiségből áradó erő a lelkek csodálatos összehangolódását biztosítja. Ebben az összehangolódásban keresi a tanítóképző-intézeti tanár munkájának igazi sikerét.

A lelki kényszer csak látszatos eredményt biztosít. A kikényszerített munkateljesítményből hiányzik a munka áldása: az öntevékenység nyomán járó fölemelő érzés; a munka izesítő sója, amely az erőfeszítéssel elért siker gyönyörét kelti föl; hiányzik a célokat meglátó és célok felé serkentő munkavágy, az akaratot munkalendületbe hozó hajtóerő; hiányzik a cél elérésének nyugodt öntudata, az erőnkbe vetett bizalom és az önállóság érzése. A kikényszerített eredmény legfeljebb a nyers emlékezőerő működésében nyilvánul. Ezt pedig nem az érdeklődésen alapuló akarat váltja ki. Az ilyen eredmény nem magából a lélekből kap erőre, hanem mint kelletlen kolonc kívülről kapaszkodik a lélek saroglyájába. Nem is tud ott sokáig megmaradni. Sem logikai, sem érzelmi kapcsolatok nem fűzik a lélekhez, hamar le is válik róla.

A lelki összehangolódás egyik erőforrása az a finom megérzés, amely a másik lélek minden megrezdülését, minden változását észreveszi. A nevelői személyiség szinte a lélekolvasás sejtelmes erejével képes a szellem rejtett világába bepillantani. A tanítványai lelkében megcsendül minden akkord az ő lelkének húrjait is megpendíti és ez az összehangolódás ad szárnyakat nevelői munkájának. A finom megérzés a fogékonyságnak számtalan eleméből van összetéve; azt az élmények mélysége, melegsége, a képzelet ereje és lendülete, sokoldalú érdeklődés, különös sejtelem jellemzi: elméletben elsajátítani, gépiesen utánózni azt nem lehet. Szerepe különösen akkor van, amikor hirtelen fölmerülő lelki változások gyors elhatározásra és döntő eljárásra indítják a nevelőt.

A tanítóképző-intézeti nevelés azért mindig szem előtt tartja, hogy az értelmi munkába az érzelem önt lelket és az akaratnak is ez a megindítója és serkentője. Arról sem feledkezik meg, hogy az erkölcsiség legbensőbb lényegének, az igazságnak is az érzelem az életre hívója és az igazság legnemesebb formáinak: a hitnek, az emberszeretetnek, kultúrának, becsületnek és jognak is a fenntartója. Azt vallja, hogy az igazságot nemcsak következtetni, de frissen szemlélni és melegen érezni kell.

A tanítóképző-intézeti nevelés tehát elítél minden olyan eljárást, amely az akaratindító érzelmet elfojtja és a kedély verőfé-

nyét elhomályosítja. Jól tudja, hogy az életnyugtató derű az egészséges lelkiezőnek és a bajokkal kibékítő reménynek a forrása. Viszont az állandóan borús, kesernyés kedély ridegségre, önzésre és elégedetlenségre vezet. Azért a tanítóképző-intézet a nemes érzelem hathatós erejét használja fel a gondolat életrekeltésére, az értelem eredményes előretörésére és az akarat serkentésére.

Ami a lélek egyensúlyát megbontja, az az ész munkáját is akadályozza. A lélekre nehezedő ború, a kedély elfojtása az értelmi fejlődés kerékkötője. A tanítóképző-intézet módszere tehát a szorgalom és a komoly munka serkentésére elsősorban azokhoz a szívderítő eszközökhöz folyamodik, amelyek a munkavágyat és az önbizalmat élesztik, de elítéli azokat, amelyek a lélekre ránehezedő, állandó szorongó érzelmek fölkeltésével a tanuló munkakedvét csökkentik és önbizalmát lefokozzák. Az az árnyék, amely ilyen eszközök alkalmazásával a tanuló lelkére borúl, sokszor végigkíséri őt egész életén át. Nem kemény parancsok, gyakori intések, folytonos dorgálások, hanem következetes szoktatás, gondos utánanézés, biztatás, bátorítás és szellemi indítékok biztosítják tanításunk igazi sikerét.

A személyiségből szökik sudárba a megjelenítő készség. Ez a cselekvések mozzanatainak vázlatos rajzzal kísért ügyes szemléltetésében, eseményeknek, jeleneteknek a szó erejével (párbeszéddel) és kifejező mozgásokkal megelevenített drámai mozgalmasságában nyilvánul. Fő sikere a nevelő testi-lelki szuggesztív erejében rejlik. Ennek segítségével tanár és tanítvány kölesönösen átéli a képzeletben megelevenített jeleneteket.

Nevelésünk számol a tudat küszöbe alá merült számtalan lappangó (latens) lelki készséggel is. Nemcsak a közvetlen, hanem a lélek mélyén meghúzódó és adott alkalommal fölparáználó érzelmi hatások is szítják a tanulónak az igazért, jóért és szépért való lelkesedését.

Leszállottunk immár a lélek legmélyebb gyökeréig. Meggyőződünk, hogy a lélek ereje nem a nyers emlékezetben és a holt ismeretanyagban, hanem az elevenen érzett belső szemléletek gazdagságában, a léleknek az igazért, jóért és szépért lelkesülő fogékonyságában és önálló munkalendületében rejlik. Belső kielégültséget csak a lélek frissesége, önálló ereje és nyugalma ad. A jellem megszilárdulását sem a tudás, hanem a szeretet és a hiszterü odaadás biztosítja.

A személyiség pedagógiája nem üzen hadat a módszernek. Több elméleti tudás, alaposabb tájékozottság a tanítás módszerében csak javára válhatik köznevelésünknek.

Az érzelem és akarat fontosságának kiemelésével nem akarja az értelmet lebecsülni, a lélek értelmi és érzelmi egyensúlyát megbontani.

Nem a módszer, hanem a hibás módszer ellen küzd; nem az értelem kormányzó és teremtő erejét akarja kisebbiteni, hanem a lelket fölfaló, egyoldalú értelmi nevelés ellen foglal állást. Arra törekszik, hogy az elmélet és a módszer irányító elvei el ne fojtsák

sák a személyiség erőinek közvetlen hatását, viszont a személyiség mélyéből előtörő verőfényes, meleg érzelmi hatások az elméletben és gyakorlatban igazolt elvek biztos útján érvényesüljenek.

A tanítóképző-intézet ezt az elvet vallja. Hő óhaja: vajha a személyiségben rejlő erőfő távol tartanak iskoláinktól a dermesztő ridegséget, a merev formásokat és életfakasztó, akaratindító, verőfényes melegséggel árasztanak el a művelődés hajlékait.

Barcsai Károly.

Mit tanítson a testnevelő tanár tárgya népiskolai módszeréből?

Az 1925-ben kiadott „Elemi népiskolai tanterv“ a testgyakorlás tanításának hármas célját jelöli meg: 1. a gyermekek egészségének, edzettségének, erejének, ügyességének tervszerű fejlesztését; 2. az önfegyelméletre, engedelmességre, önálló cselekvésre, ezekkel kapcsolatosan összetartásra és társak szeretetére való nevelést; s végül 3. egészséges testi életre és illedelmes magatartásra való szoktatást. A hármastagozatú cél elérésére szolgálnak a gyakorlatok és a gyakorlatokkal kapcsolatos ismeretek.

A gyakorlatok három csoportra oszthatók: vannak *különleges hatásúak* (nyak-, kar-, láb-, törzs- és légzési gyakorlatok), *általános hatásúak* (ezek közül *egyéniek* az emelés, hordás, dobás, függés-, támasz-, egyensúlygyakorlatok, járás, futás, szökdelés, ugrás, korcsolyázás, szánkózás, úzás; *társasak*: a rendgyakorlatok, húzás, tolás, tánc, játék, birkózás). — A gyakorlatok harmadik csoportját alkotják a *gyakorlati életre előkészítő és munkára nevelő gyakorlatok* (kirándulások, kerti, mezőgazdasági, háziipari, háztartási munkák, önvédelmi előkészítés, segédkezés az elsősegélynyújtásnál, betegápolás).

A gyakorlatokkal kapcsolatos ismeretek kiterjeszkednek a test- és érzékszervek ápolására, egészséges életmódra való szoktatásra, jó modor és illedelem elsajátítására; a rendszeres testnevelés jó hatásának, szükségességének megmagyarázására, honvédői ismeretek nyújtására.

A szintén 1925-ben kiadott s az áll. tanító- és tanítónőképző-intézetek számára készült „Tanterv“ a tanítóképző-intézetek testnevelési óráinak céljával szöszertint azt jelöli meg, amit a népiskolai testnevelés hármas céljával kitűz, ehhez — negyedik részletcélnak — hozzáteszi: „... továbbá a népiskolai tanulók és felnőttek testneveléséhez szükséges elméleti szakismeretek és gyakorlati ügyességek megszerzése“. Az utasítási rész első mondata azonban még ennyivel sem elégszik meg. A testgyakorlási órák céljában megjelölt „elméleti szakismeretek és gyakorlati ügyességek megszerzésének“ követelményéhez hozzáteszi: „A testgyakorlás tanítása megadja a tanítónövendékeknek mindazokat az elméleti és gyakorlati ismereteket is, melyeknek tudása az elemi népiskolai testgyakorlás-tanítás helyes *vezetéséhez* feltétlenül szükséges“.

A tanítóképző-intézeti Tanterv a testgyakorlási órákon kívül előír még a tanítóképző-intézetek részére „legalább heti két órát a játékdélutánokra, melyeken azonban egy-egy csoportban harmincnál több tanuló ne legyen“. A játékdélután célja: „Az ifjúság fejlettségének megfelelő foglalkoztatása s a népiskolai játék-tanításra való előkészítés.“

Mindez annyit jelent, hogy a tanítóképző-intézeti testgyakorlási és játékorák keretében tanítandó az elemi népiskolai testgyakorlásnak nemcsak anyaga, hanem az átadásra alkalmas módja is.

Nézzük meg, hogy a célkijelölésnek ez a rendelkezése mennyiben van hatással a tanterv anyagának összeállítására s milyen mértékben tűnik ki az utasításból.

Ehhez elsősorban hasonlítsuk össze a tanítóképző-intézeti tanterv testgyakorlási anyagát az elemi iskolai tanterv anyagával. A felosztás teljesen azonos. A tanítóképző-intézeti tanterv is két részre osztja a tudnivalókat: gyakorlati és elméleti ismeretekre s e felosztáson túl is: az elemi iskolai tanterv testgyakorlási és elméleti anyagát hiány nélkül megtaláljuk a képzőintézeti tantervben. A különbség csupán annyi, hogy az elemi iskola I—II. osztálya utánzó és játékszerű módon veszi a gyakorlatok többségét, melyeket III—VI. osztálya és a képző határozott formához kötötten tanít. Vagyis: pl. az elemi iskola I. osztályában egyik nyakgyakorlat végeztetésénél így mondjuk: „a napraforgó erre néz, arra néz; jobbra néz, balra néz“; a II. osztályban ekép szólnunk: „Rázátok meg fejeteket, először lassan, azután gyorsan“; az elemi iskola III—VI. osztályában és a tanítóképző-intézetben pedig imigy vezényelünk: „Belégzés, fejfordítás balra; kilégzés, fejfordítás előre!“ Mindez annyit jelent, hogy a testgyakorlási anyag változatlanlansága mellett, az életkorok változása szerint, betanításához más és más módszert alkalmazunk. Ez az utánzó és játékos módszer azonban nem szorítkozik csupán az elemi iskola I—II. osztályára. Jó sikerrel alkalmazhatjuk, különösen a játékos módszert, a képzőintézetben is, hiszen, mint az „Utasítás“ mondja: „A játékszerű gyakorlatok a természetes és egyénileg szabad tevékenységnek felelnek meg, melyeket a tanuló önvédelmi, küzdő, versenyző ösztönének kielégítésére használ. Ide tartoznak bizonyos mászások, ugrások, futások“, — egyéni vagy társas versenyek játékformájában is megoldva, stb. Az utánzó gyakorlatoknak is hasznát vehetjük a tanítóképzőben; minden testnevelő tanár szereti pl. alkalmazni a jó kedélyt előidéző, az erő kifejtést megsokszorozó, a gyakorlat ismétlését kívánatossá tevő fókamászást, elefántjárást, nagymama hintaszékét, talicskatolást, holt ember emelését és hordását, stb. Az utánzó és játékos gyakorlatok által szerzett erőt, ügyességet fokozza az ezekre következő, határozott formához kötött gyakorlatok nagy csoportja.

A testgyakorlás elemi népiskolai módszerének tanítását az utánzó- és játékosgyakorlatok végeztetésével kezdjük meg; ezeknek gyakorlati tudása, a hozzájuk fűződő tréfás vezényszavak,

hangutánzások elsajátíttatásával, már elemi iskolai tanítási módszereket is megadja.

A játékos és utánzó gyakorlatok sikerrel illeszthetjük a képző I. osztálya egy-egy testnevelési órájának óratervébe, annál is inkább, mert a gyakorlatok könnyűsége, hangulatos, humoros volta kiválóan alkalmas a különböző iskolákból kikerült tanulók közös színvonalra hozására, — együttlétük barátságos színezetének megadására. — Folytassuk ezeknek a népiskolai gyakorlatoknak gyűjtését a II. és III. osztályban is, rá-rámutatva időnkint arra, hogy milyen célból vesszük elő.

Ezt a tanítási módszert a tanítóképző-intézet IV. osztályában, ahol a gyakorlóiskola I—II. osztályában való próbatanítások is megkezdődnek, még öntudatosabbá tehetjük azáltal, hogy pl. egy-egy tornaóra bevezető részét játékos és utánzó mozdulatokból állítjuk össze s azt először magunk, majd a következő órán egy kiszemelt növendék vezényli el. Később a növendékeknek is feladatává tesszük ilyen óraterv-részletek összeállítását. Az utánzó és játékos gyakorlatokról fokozatosan menjünk át a határozott formához kötött gyakorlatok tanítási módszerének begyakoroltatására; ezzel párhuzamosan serkentsük növendékeinket egyik gyakorlatformának a másikba való áttételére; hospitálásaik idején a gyermekek mozgásainak megfigyelésével új gyakorlatok alkotására s ezáltal a ma még nem egészen felépített gyermek-torna rendszerének kialakításában való részvételre. Mindezek mellett, természetesen, esetenkénti módszertani megjegyzésekre alkalom nyílik a testnevelési mintatanítások és próbatanítások kapcsán. Így aztán bőségesen eleget teszünk az „Utasítás“ eme mondatának: „A tanítónövendéknek jól meg kell ismernie mindhárom csoport anyagát és tanítási módszerét.“ Tegyük hozzá, hogy ezenkívül — ugyancsak az „Utasítás“-ban foglaltak szerint — meg kell még ismernie „...az elemi iskolában az osztályteremben naponta elvégzendő *óráközi gyakorlatokat* s azok alkalmazási módját“, s ráadásul szükséges „a tanítónak a népiskolai játéktanításra való előkészítése is“.

Nem láttuk el azonban elégséges útravalóval a jövődő tanítót akkor, ha tarisznájába csupán utánzó, játékos, határozott formájú, óráközi gyakorlatok és játékok tömegét s azok megtanítási módszerét csomagoltuk.

Az elemi népiskola tanterve ugyanis a *gyakorlatokkal kapcsolatos ismeretek* megtanítását is felveszi, mégpedig alkalm szerűen, a gyakorlatok közben, azokhoz hozzáfűzve. Ezeket az ismereteket, több mással együtt, a tanítóképző-intézet testgyakorlati tanterve is előírja. Az ismeretek közlésének módját szintén meg kell tehát értetnünk a tanítójelöltekkel. Ezek az ismeretek a testtan, egészségtan, gyakorlati lélektan, erkölcsstan köréből valók s míg egyrészt átadási módjára az elméleti órákon készítjük elő a tanítójelöltet, más részüket a gyakorlati órák keretén belül, a gyakorlatok végzésekor ismertetjük. Ilyen, a gyakorlatozás alkalmával ismertetendő különösen fontos részt tartalmaz az

elemi iskolai tanterv következő mondata: „A III—VI. osztályban, a gyakorlatok közben, alkalmasszerűleg szóba kerülnek a mérsékelt, mindenoldalú, arányosan fejlesztő gyakorlás jó hatásai.“

Az idézett mondatnak elsősorban a tanítójelöltekkel való megértéséhez szükséges e kitételnek: „mindenoldalú, arányosan fejlesztő gyakorlás“ megvilágítása. A megvilágítás a testnevelés gyakorlati óráin legalkalmasabb, mikor egy-egy gyakorlat elvégzésekor jelöljük, hogy az a test melyik izmát foglalkoztatja s időnkint pár szóval utalunk élettani hatására is. Ilyen módon tanítványaink aránylag igen rövid idő alatt különbséget tudnak tenni a gyakorlatok hatásai közt, megtanulják, hogy a testnevelési órán a test minden izmát egyenletesen kell foglalkoztatniok s rájönnek, hogy testüknek egy-egy izma gyenge, tehát különleges fejlesztésre szorul. Így válik az iskolai csoporttorna egyénivé s veti meg alapját a mai kevés óraszám mellett olyannyira nélkülözhetetlen házitornának s később, az iskoláskor elmúltával, az egyleti torna és egészséges sportok üzésének.

Mindezek kapcsán fel kell hívnunk a tanítójelölt figyelmét arra, hogy a népiskola felsőbb osztályaiban a tornaóra egyes gyakorlatainak hatását törekedjék ugyanilyen módon tudatosra tenni tanítványai előtt, ezzel egyidejűleg serkentse őket izomerejük fogyatékoságainak szorgalmas kiküszöbölésére és végül — saját-maga is kedvvel kezelvén ezt a tantárgyat, — az egyén, a család és a nemzet javára igyekezzék a testgyakorlást, a sportokat növendékeivel egy egész életre megkedveltetni.

Még egyszer, röviden megfelelve a címben felvetett kérdésre: az áll. tanító- és tanítónőképző-intézeti Tanterv és Utasítás idevonatkozó és idézett szakaszai szerint a tanítóképző-intézeti testnevelő tanár feladata a rendelkezésére álló gyakorlati torna-és játék-, valamint tornaelméleti órákon az I. osztálytól az V-ig a maga egészében — elméletben és gyakorlatban egyaránt — a tanítójelölteknek a testnevelés népiskolai módszerére való megtanítása.

Doby Ida.

A tanítónőképzők tanulóinak felvételéről.

Jelen soraimban különlegesen tanítónő növendékeink felvételével kívánok foglalkozni és nem terjeszkedem ki a kérdés általános elvi területére. Ennek az az oka, hogy a nők részéről mindenkor nagyobb érdeklődés mutatkozott a tanítói pálya iránt, mint a férfiak részéről. (55 képzőnk közül 31 a nőképző.) Másrészt, mert ez az érdeklődés sohasem jelentett kedvezőtlen szelekciót a képzők részére. És végül, mert mint más helyütt már kifejtettem, a tanítóképzésben a férfiakétól lényegesen elkülönülő szempontok követését tartom szükségesnek.

A felvételekre vonatkozólag hivatalos helyen nagyjában kijelölték a követendő szempontokat. De ezek, még ha szigorúan be is tartatnak, inkább méltányosságot, mint célszerűséget szolgálnak. Pedig a szociális és karitatív sorompókon belül az egyéni értékek latolgatásának is helyet kell engednünk. Mert igen helyes

szempont, hogy a tanítói pálya szűkös kenyerét azzal izesítjük, hogy a képzőkben tanítók gyermekeinek biztosítunk elsőbbséget, de a tanítók gyermekei között is van különbség. Ilyenkor aztán egyedül az egyéni minősítésnek kellene döntenie. Ez a minősítés pedig végzett tanulmányai eredményén alapuljon. Ilyenkor a karitatív szempontnak a háttérbe kell szorulnia, mert nem engedhető meg, hogy országos érdekek csorbításával személyi jótékony-ságot gyakoroljunk. De a tanulmányi előmenetel alapján történő minősítéshez is volna szavunk. Mert egyedül az iskolai bizonyítvány alapján — amint az ma történik — nem járhatunk el. Nem egyszer halljuk, hogy számalomból, annak az ígéretnek fejében, hogy a növendék tanítónőképzőbe kéri a felvételét, szívesen adnak iskolák a megérdemelnél jobb bizonyítványt. Egyik iskola nem gyakorolhatja jótékony-ságot a másiknak rovására. Ezek az iskolai bizonyítványok tehát nem adják a növendék készült-ségének hű képét. Csak így érthető meg az a gyakori eset, hogy az a növendék, akit jeles bizonyítvány alapján vesznek fel a képzőbe, mindjárt az első félévben elégséges eredményt is alig képes elérni. Honnan ez a nagy különbség? Az előbbieken megkapjuk a feleletet. Amikor ma tanítónőképzőink kapúja előtt olyan nagy a tülekedés, igazán lelkiismeretbe vág érdemtel-eknek az útát egyengetni.

Az iskolai bizonyítványon kívül *felvételi vizsga* döntse el a növendék felvételét. Ennek a felvételi vizsgálatnak az volna a célja, hogy a tanártestület képet nyerjen a felvételét kérő, korának megfelelő, általános intelligenciájáról és iskolai kép-zettségéről. Az intelligencia kérdése igen fontos szempont. A leg-jobb képzettség sem pótolja. S a fogyatékos képzettségben is ígéretet jelent.

Pusztán az iskolai bizonyítvány alapján történő felvételek-nél nagyon sokan jutnak a képzőbe, akik még folyékonyan olvasni sem tudnak, nyelvtani ismereteik elképzelhetetlenül fogyatékosak, helyesírásuk egy háztartási alkalmazotténál gyar-lóbb. És mit tudnak a számtanból, rajzból, zenéből és mind-ennek tetejében a német nyelvből? Mennyire hátráltatja ez a tökéletlen előképzettség a képző munkáját. Micsoda távolság-ban van a képző tantervének alapul vett — feltételezett — ké-szültség a valóságtól! Mennyi idő vész el a hiányok pótlásával és a tanároknak minő erőfeszítésébe kerül a képző magas tan-tervi kívánalmának eleget tenni.

Ma a jelentkezők nagy tömege különösen jó alkalmul szol-gál a legrigorózusabb szelektálásra. Nem a létszám, hanem a minőség emelésére kell törekednünk. A túlprodukciónak ma már oly nagy, hogy a tanítónőképzés lassankint öncélúvá lesz. Ez volta-képen nem is olyan nagy baj. Örülnünk kell, hogy van egy olyan iskolatípusunk, ahol a nő azt tanulja, aminek minden körülmé-nyek között hasznát veszi. (hátha még gyakorlatibb és a helyi kö-rülményeket is tekintetbe vevő tanterv-revizióval élnénk!). Hiszen a nő talán mégis elsősorban anyának jön a világra s csak társa-

dalmi pótintézményként lesz tisztviselővé. Az anyaság pedig ma már nem merülhet ki pusztá ösztönösségben, hanem művelt öntudatosságból kell találkoznia. Az anyaság nem maradhat ma már pusztá biologikumnak; pedagógiai felkészülésnek kell megelőznie. S ezt az összes leányiskola-típusok közül egyedül a tanítónőképző nyújtja. Míg a többi leányiskolanemben a nő természetes hivatására csak a tantervben szerényen meghúzódo egészségtan és szemérmesen pislákoló anya- és csecsemővédelem utal, írásban és képben és teljes egyoldalúsággal csak a fizikumra irányítja figyelmét; addig itt, élő 10—12 éves gyermekegyedeken szerzi tapasztalatait, nyer módszeres utasítást a gyermek testének és lelkének nevelése irányítására.

Ma a nevelés tudatosságában követeljük az anyaság intelligenciáját. A tanítónőképzés tehát egyúttal egy szélesebbkörű missziót is betölt, mikor öntudatos anyákat nevel. Ez nagy nemzeti érdek. Talán még a tanítónőnevelésnél is magasabb. Mert a jó és okos anyát a legjobb tanítónő sem képes pótolni.

Tanítónőképzőinknek ezt a misszióját szem előtt tartva, különösen szükségesnek tartjuk a felvételnél gyakorlandó komoly lelkiismeretességet. Igaz, hogy nemzeti érdek és polgári jog, hogy társadalmi osztálykülönbség nélkül minden nő megkapja a legtermészetesebb, hivatásának megfelelő kiképzését. Ez azonban a maga teljes általánosságában a mai nehéz körülmények között a tanítónőképző keretében meg nem valósítható. A tanítónőképző magasabb középfokú iskoláink között a legdemokratikusabb. De vigyáznunk kell, nehogy itt egyoldalú túlzásba billenjünk. A tanítónőképző mai szervezetében inkább a tanító-, mint a nőképzést célozza. Szerény véleményünk szerint helytelenül. A tanítónőben ez szétválaszthatatlan (ez is egyike a fő különbségeknek a férfi és a nő tanítóképzése között). De ha már így van, amíg ez a felfogás uralkodik, alkalmazkodnunk kell a kijelölt kerethez. A tanítónőképzésben is fontos szerepe nyílik a származás szellemi légkörének. Talán egy pályán sem olyan fémjelző tényező a személyi intelligencia, mint a tanítói munkában. A nevelő-tanítás eredményessége hány, szinte tudatalatti tényezőn múlik, amit nem lehet semmiféle neveléstánból, módszertanból megtanulni, amire nem figyelmeztethet semmiféle ókori vagy modern pedagógus, — mert megérzés dolga. Itt jut szóhoz az egyéniség, az egyénben az intelligencia. Ezért nem közömbös a tanítónőképzőre, honnan toborozza növendékseregét. Igaz, az egyéni intelligencia nem származási, nem anyagi kiváltság és fizikai munkások gyermekében ép úgy megtalálható, mint a legelőkelőbb hivatalt viselők gyermekében. A tapasztalat mégis azt igazolja, hogy gyenge növendékeink nagyobb része nem az értelmi osztályhoz tartozók gyermekei. És ez természetes is, mert normális körülmények között az értelmi osztályhoz tartozók gyermekei olyan szellemi környezetben élnek, mely az iskolán kívüli ismeretszerzésnek, az ízlés fejlesztésének, az önfegyelmelés gyakorlásának sokkal több lehetőségét nyújtja s ezzel a további képzésnek is az útját egyengeti. Fokozza a be-

nyomások iránti fogékonyságot, lendíti és egyénileg színesíti a nyomokban járó visszahatásokat. Iniciatívákra képesít.

Az egyetemes nőképzés és tanítónőképzés kölcsönös szoros viszonyosságából következik, mennyire érdeke a képzőknek, hogy a legintelligensebb családok gyermekei előtt nyissa meg kapuit. A jelentkezők tömege és fajsúlyuk folytonos javulása már a társadalom ébredésére mutat. A gimnázium divatjából s az egyetemi ábrándokból lassacskán kijózanodnak. Kezd a reálisabb belátás felülkerekedni. A képző tanterve konkrétan kapcsolódik a nő életkövetelményeibe, mint más iskoláé. Hasznosabb, gyakorlatibb, amit tanul. Több benne az élet. Kisebb a szakadék iskola és élet között. S a diplomája is többet ígér. Ha nehéz is álláshoz jutni vele, még mindig könnyebb, mint vegyész, tanári vagy orvosi oklevéllel, mert az elhelyezkedési lehetőségek változatosabbak és szaporábbak és egyre csökken a férfiak konkurenciája. Ezt a sokféle tényezőt kell figyelembe vennünk, mikor a felvétel módozatainak revízióját sürgetjük.

A felvétel ügye utaltassék a tanártestületek jogkörébe. Teljes felelősséggel indokolják jelöléseiket s a jóváhagyás csak igazolható tévedések esetén vonassék meg. A családi értesítő, az iskolai bizonyítvány kísérete mellett — a felvételi vizsgálat döntse el a felvételt. Olyan tömeg áll a kapunk előtt, hogy az ifjúság színe-javából választhatunk. Mai nehéz helyzetünkben már a tanítói pályára sem kell csalogatni. Ha szűkösen is, de kenyeret ígér. Több kilátással, mint akármelyik egyetemen szerzett oklevél. S ha tanítónői álláshoz nem jutunk, akkor sem vesztegetjük az időnket. Olyasmit tanultunk, amit a nőben mindenütt és mindenkor keresnek. A tanítónőképző nem a felejtésnek dolgozik. Nem kell tehát bárkivel megelégednünk. A tanítónőképző hivatalra is képesít s az életre is előkészít. Nem lehet menhelye többé a más iskolából kiszorultaknak.

A tanítói pálya, mint a papi, mindig egyike volt a legdemokratikusabbaknak és nem egy szegény ember gyermeke emelkedett rajta a magasba. Mert itt tehetség és szorgalom pótolta azt, amit más pályán a származás és az összeköttetés jelentett. Ezért adjunk helyet a képzőkben az egyénileg arra termetteknek, nehogy amikor ma oly nehéz az elhelyezkedés, — ténfergő állástöltelék állja el az útját a hivatottaknak.

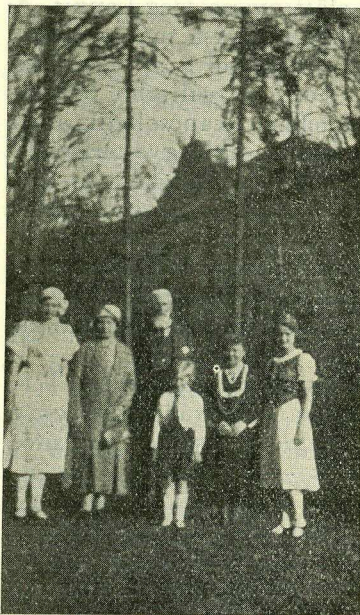
Nem szorítkozhatunk többé növendékeink formális képesítésére. Ne az oklevél képesítsen, hanem a nevelésre hivatott egyén kapjon oklevelet. Ne csak az előírt elméleti tananyag ismerete legyen a tanítónő képzettségének egyedüli tartalma, hanem egyéni intelligenciájával felszívott és intuitív erőt sugárzó alapos lelki-műveltség tegye a tanítót nevelő művészé és ne oktató iparossá.

Míndez azonban hiú ábránd marad, ha a felvételnél kívánatos szigorú rostálást elmulasztjuk, ha az érettséginek tanítónői képesítéssel való kiegészítését továbbra is szinte üzemszerűen űzzük s ha az állami képzők számát egyre lesorvasztjuk.

Dr. Radnai Oszkár.

K R Ó N I K A.

Gróf Apponyi Albert látogatása a cinkotai tanítónőképzőben.
Semmi sem hagy olyan mély nyomot az ifjúság fogékony lelkében, mint

— Gróf Apponyiék az üdvözlők
körében. —

a nemzet élő nagyjaival való találkozás. A nemzet nagyjai a legnagyobb erkölcsi és értelmi értékek hordozói és így mint a viselkedés és gondolkodás mintaképei jelennek meg a felnövő generáció előtt. Szavaik és tetteik felfokozott rezonanciát váltanak ki az ifjú lelkekben. Az ifjúság élénk fantáziája még sokáig foglalkozik minden legcsekélyebb mozdulatukkal, gesztusukkal, hangjuk csengésével és szavaik értelmével. A személyiségükből sugárzó szuggesztív hatás mint lappangó, tudatalatti erő él tovább és még évek múlva is eldöntőjévé válhatik cselekvéseknek és elhatározásoknak. A nemzet élő nagyjaival való találkozás a legerencsésebb nevelőhatás, drága élmény.

Ilyen mély hatást, feledhetetlen élményt adó napja volt a cinkotai áll. tanítónőképző-intézetnek május 7.-ike. Ezen a napon látogatta meg az intézetet felesége kíséretében gróf Apponyi Albert. A nemzet ma élő legnagyobb fiát az intézet igazgatója, tanári testülete és ifjúsága boldog örömmel és lelkes tisztelettel fogadta. Jelen volt *Greszler* Jenő miniszteri tanácsos, a ta-

nítónőképzői ügyosztály köztisztelőnek örvendő főnöke is. Apponyi gróft *Schaeffer* Edit V. oszt. növendék üdvözölte. Üdvözlő szavaiból kicsengett az ifjúság mélységes hódolata és szeretetteljes tisztelete. Apponyi gróf személyében az élő magyar történelmet köszöntötte. *Posch* Eszter V. oszt. növendék pedig Apponyi grófnét köszöntötte meleg szavakkal, ugyanis mint a Népszövetség nemzetközi nővédelmi és nőimunkabizottságának elnökét.

Az üdvözlésekre gróf Apponyi Albert a következő, emlékezetesen szép szavakkal fordult az ifjúság felé:

Kedves fiatal hölgyeim! Igaz meghatottsággal állok önök előtt. Úgy érzem, az én személyemben a múlt szól a jövőhöz, de nem arról, ami elmúlik, hanem arról, ami maradandó, amit örízni kell századokon át, amit az egyik nemzedék át ad a másiknak. Amikor itt két korszak találkozik, szeretnék arról beszélni, ami állandó. Kell, hogy a változó világban legyen valami állandó is. A csillagrend sem állhat csupa bolygóból, kell lenni valami erőnek, ami őket pályájukban irányítja, amiktől biztonságukat kapják.

Az emberi dolgok átalakulnak. Hosszú életem folyamán láttam birodalmakat keletkezni és összeomlani. Tudom, hogy a változásoknak be kell következniök és nekünk alkalmazkodnunk kell a változó világhoz.

Azért szólok erről, mert az a pálya, melyet választottak, szép, de nehéz pálya s én éreztem szavukból, hogy öntudatosan készülnek erre a szép hivatásra. Feladatuk lesz azoknak a nevelése, akik öönhöz képest

a jövőt jelentik. Tanítani fogják azokat, akikből a magyar nők és a magyar anyák lesznek, akik ismét hivatva lesznek tovább adni a beléjük öntött erőt, mely a nemzetet fenntartja és továbbfejleszti. Ismerniök kell tehát az *állandót*. Oda kell csepegtetni tanítványaik lelkébe, öntudába azt, ami nem változik soha.

Elsősorban örök és állandó az *Isten ígéje*. A Megváltó mondja: „Ég és föld elmúlnak, de az én ígéim el nem múlnak.“ Tapasztalásból mondom, hogy Isten ígéje örök erőforrásunk. Ami az élet viszontagságaiban vigasztalást adott nekem, az Isten ígéje volt.

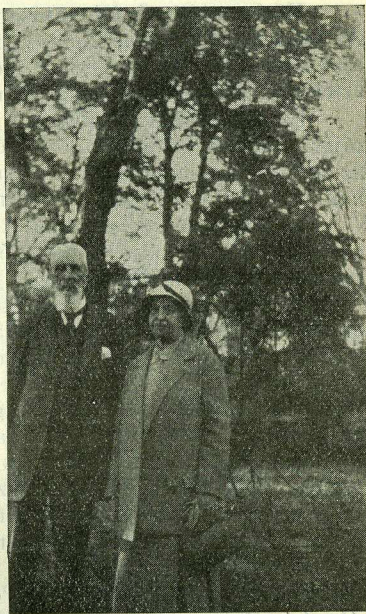
A másik állandóság földi természetű. Állandó és szent, amennyire csak földi dolog változatlan és szent lehet előttünk. Ez a *nemzet és a haza* eszméje. A mi hazánk ezeréves fennállása óta igen sok változáson ment keresztül. A mohácsi vész után hasonló volt a sorsunk, talán még súlyosabb, mint most. Akkor Pozsonyba vitték keletről, délről, amit meg akartak menteni, most onnan hozták ide, mint például ezt az intézetet, mely mindig a pozsonyi tanítónőképző-intézet lesz! Az állandóságot, a nemzeti szellem folytonosságát láthatják intézetük sorsából. Bár az események szele elsodorta régi helyéről, de a szelleme itt tovább él. Innen reménnyel tekintenek vissza Pozsony felé. A pozsonyi szellemet viszik magukkal innen és azt továbbítják. Ab-

ból, hogy itt a pozsonyi intézetben nevelkednek, meríthetnek sugallatot arra nézve, hogyan kell hazaszeretetre tanítani. Olyan hazaszeretetre, mely a balsorsban még növekedik. A gyermek is igazában a szenvedés idején szereti meg szüleit s ekkor lesz még nagyobb a szeretete.

Hazánk története folyamán többféle állandóságot teremtett arra, hogy mindig fenntartsa magát. Ilyen például százados *alkotmányunk*, mely az idők minden viharát kiállotta. A maga lényegében ez a király tiszteletében, a nemzet szabadságában és a kettő egységében áll. A sok haladás és átalakulás között ez az eszme fennmaradt és ítéletem szerint fenn fog maradni addig, míg hozzá hasonló erejűt nem találunk és kényeszerülünk ettől elpártolni.

Az engemet üdvözlő fiatal hölgy mélyen átértzett szavaiból megérttem, hogy önök tudatában vannak, hogy nehéz hivatás vár magukra. Igenis, nehéz, mely megpróbáltatásokkal és nélkülözésekkel lesz összekötve. De az élet értéke nem a külsőben van, hanem a lélek mélységes megnyugvásában. Csak az, aki annak tudatában él, hogy egy nagy hivatást teljesít, aki magának kiállíthatja azt a bizonyítványt, hogy amennyire lehetett, hű maradt a hivatásához, érezhet benső megnyugvást.

Azt óhajtom önöknek, hogy minél kevesebbet kelljen szenvedniök viszontagságoktól; hogy megtarthassák a belső lelki egyensúlyt és nyugalmat és az ezen alapuló boldogságot. És hogy önök, kik nemsokára a magyar jelent képviselik, hozzájáruljanak a jövő magyarság felépítéséhez.

— Gróf Apponyiék a cinkotai
títónőképző kertjében. —

Beszédének elhangzása után a gróf és a grófné fesztelenül elbeszéltek a tanári testülettel és az ifjúsággal. Megnézték az intézetet, hosszabb időt töltöttek a tavaszi színekben pompázó intézeti parkban.

Gróf Apponyi és gróf Apponyiné látogatása mindenkor legemlékezetesebb eseménye marad a cinkotai tanítónőképző történetének!

Hósi emlékmű fölavatása a szegedi róm. kath. tanítóképzőben. Az események mindig komoly hatással voltak az ifjúság helyes lelki kialakulására. A vallásos eszme mellett a hazafias eszme volt az, mely nagy értéket jelentett az ifjúság számára.

Ez a gondolat inspirálta a szegedi kir. kath. tanítóképző c. igazgatóját, Pörzsölt Gézát, amikor 3 évvel ezelőtt felvetette a gondolatot, hogy az intézet hősi halált halt növendékeinek emlékéit a mindenkori növendékek számára kőbe vésvé örök mintaképpül szemeik elé állítsa.

A megszületett gondolatot Pörzsölt Géza fáradhatatlan ügybuzgalma, az eszme iránti lelkesedése, valamint tanítványai iránt való atyai szeretete juttatta révbé.

E végből körlevelet intézett a csonka hazában működő volt növendékeihez, akik a gondolatot magukévá téve, annak lelkes apostolaivá váltak és a nehéz gazdasági viszonyok ellenére is több mint 1.000 P-t gyűjtöttek. Ezt az összeget növelte mostani tanítványainak az öregekével vetekedő lelkesedése, mely hangyaszorgalommal kb. 1.000 P-t teremtett elő. Ehhez járult még a hazafias ünnepélyek bevétele.

Megértő szeretettel karolta fel az ügyet intézetük nagynevű igazgatója, dr. Becker Vedel, aki az intézet részéről 1.000 P-vel járult hozzá az eszme megvalósításához és ünnepélyesen megígérte, hogy a megkoszorúzott szoborról mindig szeretettel fog gondoskodni.

Hogy a gondolat mennyire kedves és magasztos és az emberi szívből fakadó volt, bizonyítja, hogy Pörzsölt Géza kérésére Erdélyi András és Ábrahám Ferenc szegedi építésszek örömmel ajánlották meg ingyen a szobor talapzatául szolgáló 18 m³ beton anyagát és munkáját.

A Karszt-utánezat műkőből készült szobor egész súlya 55 q. Hat lépcső vezet a talapzatra, melyet gyephantolás vesz körül. A talapzat négy sarkán kőből készült virágtartók vannak. Az emlékmű alsó, vastagabb részén van elhelyezve a 70—90 cm-es belga gránitlap, melyen Deák Ferenc rövidített mondása van arany betűkkel vésvé: „A hazáért mindent, a hazát semmiért“. E rész domború oldalán, ugyancsak aranybetűkkel van bevésve annak a 42 elesett tanítónak neve, akiről biztos adatok birtokába jutottunk. A felfelé nyúló háromoldalú gúla a hármassal jelenti. Ebből emelkedik, a hercegi koronából, a kettős kereszt. Az elbukó, halálra sebzett alak a magyar Mult, az álló, kardot szorító levante a magyar Jövő. A jelíges gránitlap alatt rohamsisak van a világháború évszámaival: — 1914—1918 —, melynek üregében lepecsételt palackban van befalazva az emlékmű keletkezésének okmánya dr. Becker Vendel igazgató és Pörzsölt Géza c. igazgató aláírásával. Az emlékmű, mely az ország első és ezideig egyedüli iskolai szoborműve, Taiszer János szegedi szobrász sikerült alkotása.

Ragyogó májusi délelőtt, 14-én folyt le a kedves és meleg ünnepség, melynek keretében Glattfelder Gyula megyéspüspök szentelte fel az emlékművet és atyai szótartot intézett az ifjúsághoz, melyben az ifjúságot a nagy ősök példájának követésére buzdította.

Az ünnepség kimagasló eseménye József főherceg lelkeket megkapó és szívhez szóló beszéde volt. Lelkes és komoly szavakkal emlékezett meg a kötelességüket a legnehezebb körülmények közt is mindig híven teljesítő tanító-katonáiról.

— A szegedi rk. ttóképző elesett tanulói emlékére állított hősi emlékmű a felavatás után. —

Jó hatással volt és az ünnepség fényét emelte a katonaságnak az ünnepélybe való bekapcsolódása — a díszszázad, a 25 tagú tisztí küldöttség és vitéz *Svoy* Kálmán altábornagynak a tanítószághoz intézett frappáns szavai, valamint dr. *Becker* Vendel intézeti igazgató nemesveretű beszéde. Méltó bevezetője volt ez annak a nagyszerű és felfokozódott hangulatnak, amely alatt a katonaság, különféle egyesületek, tanítótestületek elhelyezték koszorúikat, számszerint 25-at.

Kiemelkedő pontja volt még az ünnepélynek *Steiner* L. Ákos II. éves tan. növ., ker. iskolatestvérenek erre az alkalomra készült ünnepi ódája, melyet lelkesen szavalt egy V. éves növendék. A kis gyakorlós szavalata, az intézet énekkara emelte a sikert. A katonaság a zenekar hangjai mellett elvonult a főherceg előtt s a nagyszámú közönség egy gyönyörű nap emlékével tért haza.

Az ünnepség fényes sikere *Pörzsölt* Géza igazgató érdeme, ki kora és betegsége ellenére, fáradságot nem kímélve, fiatalos lelkesedéssel, fáradhatatlanul dolgozott szép terve megvalósításán és tette feledhetlenné a felavatás napját.

A debreceni ref. kollégium tanítóképző-intézetének 75. évi jubileuma. Ünnepeltünk, hogy szemlét tartsunk önmagunk felett, az évszámok hadseregszemlélénél igyekezzünk megállapítani feladatunkat, fel-

készültségünket, erőinket és ezek felhasználásában ügyességünket; tanulástot levonni a jövőre; megtalálni a jövő helyesebb feladatát s egyszerűsíteni ennek helyesebb megoldását.

1856. március 4-én nyitotta meg *Balogh Péter* tiszántúli ref. superintendens a kollégium tanítóképzőjét. Ennek 75 éves évfordulóját ünnepelte az intézet a múlt hó 17-én, az évek hadseregszemléjét tartotta, melyen azok számoltak be, akik az intézettől értékeket várnak. Ez ismertetésnek célja ezen értékek rögzítése, melyeket az intézettel nexusban állók, de életét kívülről figyelők állapítottak meg a jubiláris ünnepségen. A jubiláns intézetnek ünnepélyére nem koszorút akarok fenni belőlük, hanem tükörként elébe tartani, hogy látván önmagát, céltudatosan haladjon 400 éves múltja után is. Négyszáz év! Anachronizmusnak hangzik, pedig történelmi tény, hogy a debreceni kollégium évszázadok óta küldi partikuláiba az ő praeceptorait, afféle tanítóit.

Hogy a kollégium újabb keletű intézménye, a tanítóképző, az ősi kollégiumhoz hasonlóan nem kis távolságra pislogó mécsese a kultúrának, mutatja az, hogy Svájc lelkes, modern pedagógusa, a kreuzlingeni tanítóképző-intézetnek szakörökben nemcsak jólismert, de irányító szereppel bíró igazgatója is megjelent az ünneplők körében, hogy a svájciak üdvözlését hozza, s az örömből is kivegyve részét. Tisztességadását az állomásnál, a helybeli tanítóegyesülettel karöltve, az intézet ünnepélyes fogadtatással viszonzta, mely alkalommal az ifjúság svájci énekszámokkal kedveskedett, *Veress István* igazgató pedig, mint az elmúlt években vendég-szeretetéet élvező régi ismerőse, üdvözölte.

Az ünnepség május 17-én, vasárnap délelőtt 11 órakor kezdődött. Az ünneplő közönség dacára az ugyanekkor tartott revíziós gyűlésnek, zsúfolásig megtöltötte a kollégium dísztermét, ahol az egyházkerület püspöke, dr. *Baltazár Dezső*, a kollégium igazgatója, *Karai Sándor* mellett láthatók voltak a kollégium régi fenntartói, a debreceni ref. egyház és Debrecen sz. kir. város képviselői, a kollégium erőteljesebb, de önállóvá lett hajtása, a Tisza István Tudományegyetem, a lelkész-képző intézet képviselői, továbbá a tiszántúli ref. középiskolák felügyelője, a debreceni tankerület felügyelője, a helybeli középiskolák igazgatói. Kívülük megjelent az intézet sok jóakarója és volt tanítványa.

A kollégium sok évszázados viharában megerősödött hitének, hogy hivatása van s ebben szilárdan kell megállania, egyik letéteményese s tovább plántálója a tanítóképző-intézete. E hitet hűen fejezte ki az ifjúság zene- és énekkara által előadott *Erős vár a mi Istenünk* c. nyitány, melyet *Bodnár Lajos* zenetanár az ünnepély által megkívánt lendülettel s fegyelmesséssel vezetett.

Baltazár Dezső püspök magasztos, lelket megindító imájában Istennek adott hálát és kérte segítségét, hogy a múlthoz hasonlóan a tudomány e világító fáklyája az idvesség háza legyen a jövőben is.

Karai Sándor kollégiumi igazgató a képviselők s megjelentek üdvözlése után a kollégium történetének ismertetése közben rámutat arra, hogy régebben is a kollégium látott el más egyházkerületeket is papokkal s tanítókkal, akik mindenütt s mindig becsületére váltak a magyar népoktatás ügyének, így az intézet hosszú idők óta hivatással bír.

Csenki Imre IV. éves tanítójelölt zongorán nagy zenei értelemmel, intuícióval játszotta el Liszt XIII. rapszódiaját.

Ezután *Veress István*, az intézet igazgatója tartotta meg gondolatokban gazdag, költői szárnyalású emlékbeszédét, melyben az intézet feladatát a felvilágosodással párosult tiszta evangéliumi hitben jelölte meg a haladó kultúra javára. A nehéz idők dacára is a fenntartó testület

bölcsessége lehetővé tudta tenni, hogy 2.000 apostola legyen 75 év alatt a kollégium szellemének. Nagy elismeréssel adózott a paptanárok emlékének, kik felvirágoztatták az intézetet, akik nemcsak tanítottak, de nevelték is a kultúra apostolait. Kifejezést adott abbéli hitének, hogy ezen intézet nem semmisülhet meg, „Megmarad a debreceni tanító-intézet, mint szellemalkotás” minden időn át „legfeljebb átalakul, amint az idők kívánják. „Miként a múltban, úgy a jövőben is kijelöli a világokat kormányzó Gondviselés a hivatását, feladatát és útjait.”

Ezután következtek az ünnepi üdvözlők, kiknek mindenike tanúbizonyságot tett az intézet értékéről. Éppen innen bányászhatjuk ki azokat az erőket, melyek értéké teszik az intézetet; innen meríthetünk tanúságot a jövőre.

A debreceni egyház, mint egyik fenntartó képviselője, *Molnár* Ferenc, rámutatott arra a régi időre, mely összekapcsolta a kollégiumi diákok személyében is az egyházzal; az új, modern idők elszakították ezen személyes kapcsolatokat anélkül, hogy valamit adtak volna érte cserébe. Tanúbizonyságot tett tanítóinknak megfelelő erkölcsi magatartásáról.

Debrecen sz. kir. város, a másik fenntartó, mely „a tudomány ezen fáklyáját mindig a maga testével állotta körül”, képviselője, *Csürös* Ferenc tanácsos, az ősi szellem egyik letéteményesének tekinti az intézetet, ezért kívánja, hogy fényében, melegében ne fogyatkozzon meg.

Kállai Kálmán egyetemi tanár, a lelkészképző igazgatója, a tanítók működése alapján tesz a testvérintézet részéről tanúbizonyságot, hogy az intézetben mindenkor megvolt az az erő, mely református tanítóvá tesz.

Ezután *Schohaus* Vilmos, a svájci Kreuzlingen tanítóképzőjének igazgatója emelkedett üdvözlésre. Mindig volt szellemi kapcsolat Svájc és Magyarország között. Svájc sok pedagógiai eszmét exportált, de sokat is vett át külföldről. Őt is érinti az az optimizmus, mely a magyar életben nyilvánul, érinti az a praktikus tanítóképzés, amit itt lát és ami hiányzik az ő hazájában. Míg Svájcban az értelmi képzés dominál, konstataálnia kell, hogy addig itt harmónikusan halad vele a nevelés és pedig vallásos, erkölcsi nevelés. De ezzel szemben felhívja a figyelmet arra, hogy a most már európaivá váló magyar probléma megoldása a népszövetség gondolatán épülhet fel. Erre kell nevelniünk az ifjúságot. Nem hallgathatta el, hogy meglepte a magas színvonalú testnevelés is.

A tankerület igazgatója, *Ady* Lajos annak a gondolatnak adott kifejezést, hogy a képzők s a középiskolák egymásra utaltak, egymástól kapják, egymásnak adják tanítványaikat s így egymásnak nevelnek. Ezért az összes iskolák reformjai közül legnagyobb horderejű a képzők reformja.

A Tanítóképző-intézeti Tanárok Orsz. Egyesületének elnöke, *Párvy* Endre kereste az okot üdvözlő beszédében, mellyel magyarázatát tudja adni a megjelentek részéről az intézet iránt tanusított meglepő ragaszkodásnak. Azt állapítja meg, hogy az intézet a magyar faj büszke reprezentánsa. Az intézet e napi megbecsülését két okra vezeti vissza. Egyik, hogy az intézet a korkövetelményeknek megfelelő nívón állott mindig; másik, hogy igyekezett haladni, de nem az újítás vágyával, hanem józan konzervatívizmussal rostálta meg a szükségést s így a vallásosság, hazafiasság régi kipróbált értékeire építette fel a szükséges reformokat.

A debreceni ref. tanítónőképző igazgatója, *Papp* Ferenc annak a sok igazságot mondó gondolatnak ad kifejezést, hogy az intézet nem 75 éves jubileumát üli, mivel a kollégium 400 éves fennállása óta mindig bocsátott ki tanítókat nemcsak a Tiszántúlra, nemcsak e hazába, hanem még

külföldre is. Oly gondolat, melyet jobban el kell mélyítenünk annyival is inkább, mivel e történelmi ténnyel az intézet történetét tárgyaló munkák is alig, vagy egyáltalán nem foglalkoznak.

Szép momentuma volt az ünnepségnek, midőn az Országos Református Tanítóegyesület elnöke, *Ormós Lajos* debreceni tanító a volt tanítványok nevében fogadalmat tett, hogy ők az ősi kollégiumhoz, mely a nemzetnek államfőt,* tanítót, az egyháznak kősziklát s gályarabot adott, visszajárnak jövőben is, megtartják a kollégium szellemét, működésük alapjául fogadják továbbra is.

Üdvözölték az intézetet távolból a többek között a dunántúli, királyhágómelléki ref. püspökök, a budapesti ref. teológiai akadémia, a zürichi állami tanítóképzőintézet és még számosan.

Az üdvözlések után az ifjúsági zenekar a Csokonay nyitányt adta elő nagy tetszéssel kísérve, majd *Fazekas István* III. éves t.j. szavalta el *Bartók Jenő Miklós* intézeti tanárnak ez alkalomra írt felemelő ódáját. A Csokonai énekkar Himnuszával véget ért az ünnepség első része.

A második rész az intézet hősi halottai emlékének volt szentelve, ezúttal csak azoknak, akik az iskola padjai közül vonultak a harctérre, míg aktív tanító-tanítványainak a kollégiumi diákszövetség ezután fog emléket állítani. A mű a keresztépületnek az első udvarra néző oldalán, a 2 kapuátjáró közötti részen van a falba állítva. Egy elesett hőst ábrázol, akit bajtársa igyekszik támogatni. Alatta a hősi halált halt kilenc tanítvány neve: Apostol Pál, Ármós Sándor, Barakonyi József, Duzs Kálmán, Kathó István, Lovász Miklós, Oláh Dezső, Szabó Gyula, Vargha Gyula. Az élő magyarságnak az elesett haza támogatását kifejező ezen szimbolikus művészi alkotás megteremtőjének, *Nagy Sándor* debreceni ref. polg. leányisk. tanárnak e gondolatért, a művészi kivitelért, önzetlen munkájáért az intézet még akkor is hálás kell hogy maradjon, ha ő, az alkotó, az intézettel szemben, melynek ő is visszajáró, ragaszkodó tanítványa, csak a multért akart fizetni. Neve nemcsak a hálás tanítványé, de a teremtő művészé is. Az emlékművet teljesen a hálás tanítványok hozták létre. Az anyag árát a volt tanítványok adták össze, az ingyen munka, a művészi alkotás a Nagy Sándoré, a felirat költői ihlete a tanítvány megemlékezése.

Az emlékmű előtt az ifjúság énekszámja után *Bartha Károly* intézeti tanár adózott bibliai citátumokkal ékes beszéddel kegyelete jeléül hősi tanítványainak. Mieink ők, nem tudtak elszakadni tőlünk, a mi eszméinkért, miérettünk ontották drága véruket; mieink, mert hozzánk ragaszkodtak, Doberdo vérfagyasztó dühörgéseiben az utolsó rohamnál is hozzánk intézték utolsó levelüket.

Az ifjúság énekkarának *Hiszkegy-je* búsan emlékeztetett arra, hogy példaként haltak meg ők előttünk a haza üdvéért. Ez a historikum. Mi a jelen s a jövő? A jelenből csak annyit, hogy az intézet igazgatója tette ismertté külföldön az intézet nevét személyes összeköttetései révén. Az ő s a jelenlegi szaktanárok munkájának értékei felől a jövő 100 éves jubileum lesz hivatva 25 év múlva szintén historikumként beszámolni. Addig is programmként hatnak a kőbe véssett szavai *Boross Sándornak*:

*Tanítvány, menj: Isten s haza nevében
Taníts élni s tudj halni példaképen!*

Szemes Károly.

* A kormányzó Úr Öfóméltósága az intézet gyakorlóiskolájának volt 2 évig tanítványa.

EGYESÜLETI ÉLET.

A győri közgyűlés jegyzőkönyve.

Jegyzőkönyv a Tanítóképző Intézeti Tanárok Országos Egyesületének 1931. május 13-án Győrben, a városháza nagytermében megtartott XXI-ik rendes közgyűléséről. Jelen vannak, mint vendégek: *Németh Károly dr. főispán, Szauter Ferenc dr. polgármester, Grósz József püspök, Kapy Béla dr. püspök, Skultéty Miklós alispán, Feichtinger Ernő táblai tanácselnök, Karsay Jolán ny. igazgató, Posch Károly tanár, Dr. Boldis Dezső kir. tanfelügyelő, Kocsis Lénárt dr. bencés, főgimn. igazgató, Simon Miklós főreal isk. igazgató, Vidonyi Zoltán felsőkereskedelmi isk. igazgató, Farkas Gyula népművelési titkár, az elemi iskolák igazgatói és Győr intelligenciájából számosan; — továbbá *Párvy Endre* elnöklelte alatt: *Balázs Béla, Mesterházy Jenő, Lux Gyula, Jaloveczky Péter, Braun Angela, Frank Antal dr., Kádár Ilona, Grynaeus Ida, Doby Ida, Maurer Mihály, Schön István, Éber Rezső, Kiss József, Mihalik József, Pócza József, Molnár Oszkár, Jaloveczky Péterné* Budapestről; *Zoltán Géza, Tanács Imre, Halmos Péter Kőszegről; Szarka Lajos, Dr. Kőrös Endre, Juhász Imre, Kraft József, Czucza Emma, Vargáné Horváth Irén, Pentz Ilona, Ritókh István, Varga Gyula, Kovács Ernő, Buday Lajos, Schönbizner János, Gergely Ferenc, Lengyel Gyula, Hatvani Lajos, Zala István Páparól; Lukács Béla és Ferenczi István Nyiregyházáról; Dr. Istvánfi József Zalaegerszegről; Hamar Gyula, Matheidek István, vitéz Lenky Jenő Sopronból; Kovács Dezső Sárospatakról; Jakab Ferenc, Benedek Vince, Nitschmann Jenő, Doczkalik Jenő, Békéssy Leó, Dr. Szólas Rezső, Dr. Szabó József, Dr. Mentés M., Polesinszky Jenő, Bokor Ernő, Steiner Jenő, Kállai Ignác, Brantl Ernő, Niderland Vilmos, Zágor István, Damaszkoszky Mihályné, Békéssyné Draskóczy Virginia, Kainer Gyula, Vargyas Mária, Kuster Béla, Skultéty Elemér, Kiss Gézáné, Buretich Edith, Pertitzh Teréz, Manninger Margit, Fodor Erzsébet, Turóczy Mária, Milner Margit, Sr. Varga Caecilia, M. Pápai Aquinia, M. Németh Otília, M. Váti Terézia, M. Nagy Paula, Rötzer Etelka, Kovács István, Jankó László, Gyulay László, Szijjártó Irén, Szabados János, v. Bertalan Sándor, v. Mohácsi Endre, Kuszák István, Szollár Irén, Polesinszky Béla, Berényi Irén, Révész Györgyi, Dr. Baumüllerné Révész Margit, Ujlaki István, Vaskó László, Piller Margit, Pohárnik Jenő Győrből. Továbbá *Farkas Gyula* a Győrvármegyei Ált. Tanítóegyesület elnöke és *Dr. Bászai Ernő* az Orsz. Középiskolai Tanáregyesület alelnöke.**

A győri kir. katolikus tanítóképző növendékeinek dalkara által elénekelt Himnusz után elnök külön-külön meleg szavakkal üdvözli a kultuszminiszter képviselőjében megjelent *Németh Károly* főispánt, *Fetser Antal* győrmegyei r. kath. püspököt és a képviselőjében megjelent *Grósz József* püspököt, *Kapy Béla dr.* ev. püspököt, *Szauter Ferenc* polgármestert, *Skultéty Miklós* alispánt, *Feichtinger Ernő dr.* táblai tanácselnököt, *Karsay Jolánt* a győri tanítónőképző volt igazgatóját. *Posch Károly* tanárt, az Orsz. Középiskolai Tanáregyesület képviselőjét, továbbá mint társintézeteket: a bencés- és főrealiskola és felsőkereskedelmi iskolák igazgatóit, *Dr. Boldis Dezső kir. tanfelügyelőt*, a megjelent tanítóegyesületet, az összes vendégeket és az egyesület szép számban megjelent tagjait, majd indítványára a közgyűlés a következő üdvözlő táviratokat küldi el:

Klebelsberg Kuno miniszter urnak: A Tanítóképző Intézeti Tanárok Országos Egyesülete Győrben tartott XXI-ik közgyűléséből mély tisztelettel üdvözli Nagyméltóságodat a magyar kultúra ihletett irányítóját és

kéri, hogy a magyar tanítóképzés színvonalának emelésére törekvő munkájában egyesületünket támogatni kegyeskedjék.

Gévay-Wolff Nándor államtitkár úrnak: A Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesülete győri közgyűléséből mély tisztelettel üdvözli Méltóságodat és kéri, hogy egyesületünket nemzetnevelő munkájában támogatni kegyeskedjék.

Greszler Jenő miniszteri tanácsos úrnak: A Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesülete győri közgyűléséből mély tisztelettel üdvözli Méltóságodat és kéri, hogy azt a szeretetet és jóindulatot, melyet egyesületünk és tagjai iránt mindenkor tanúsított, a jövőben is megtartani kegyeskedjék.

Az elnöki üdvözlés után *Szauer Ferenc dr.* polgármester rövid felszólalásában a tanítóképző tanárság munkája iránt érzett nagybecsülésének ad kifejezést, üdvözli a tanárságot és Isten áldását kéri a közgyűlés munkálkodására. Utána *Steiner György* delegátus az Eszperanto Világszövetség és a Magyar Országos Eszperanto Egyesület nevében üdvözli a képzői tanárságot, mint elsőt Magyarországon, amely az eszperantó nagy gyakorlati értékét felismerve, annak iskolai tanítását javasolta a kultuszminisztériumnak, egyúttal örömét fejezi ki afelett, hogy a hazai eszperantó egyesület elnöke, *Mihalik József* éppen a képzői tanárságból került ki. Kéri az egyesület további támogatását, amit elnök abban az értelemben ígér meg, hogy a magyar eszperantisták tudásukat és a nyelvet a magyar haza érdekében használják fel.

1. *Elnök* megnyitó beszédében megállapítja, hogy egy igen termékeny, értékes és sok tanulóságot felszínre hozó esztendőre tekinthet vissza egyesületünk; kifejti, hogy egyesületünknek a nem teljesen megfelelő tanítóképzés alapos megreformálásához a legkomolyabb megfontoltsággal hozzá kell kezdenie. A tanítóképzők szakiskolai jellegének nagybőrtékű kidomborítását óhajtja s több pedagógiai képzettséggel kívánja a jövőben a végzett növendékeket kiengedni. Az egészséges reformálás keresztülviteléhez, aminek nem az évek szaporításában, de a szak- és közműveltségi tárgyak mielőbbi kettéválasztásában kell megnyilvánulnia, kéri az ország összes tanítóképzőintézeti tanárságának kivétel nélküli támogatását. — A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó után elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri *Grynaeus Ida* és *Balázs Béla* tagokat.

2. *Elnök* felkérésére *Barcsai Károly* tanár megtartja *A tanítóképzőintézeti tanítás módszere és a személyiség* című értekezését, melynek gazdag és mély tartalma és a kiváló előadás a közgyűlés teljes figyelmét lekötötte. Az előadás után *Párvy Endre* méltatja azt és köszönetet mondva az előadónak, az előadás egyes részleteihez szólva, örömmel közli az egyesülettel, hogy a fizikai oktatás cselekedtető módon való tanítását, amely eddig csak a középiskolákba volt tanulmányozás céljából bevezetve, indítványára az Országos Közoktatási Tanács a minisztériumtól a tanítóképzőintézetekbe is bevezetni kéri.

3. *Kiss József* főtítkári jelentését az elmúlt egyesületi év működéséről. Jelentésében kimutatja az egyesületi év háromirányú munkálkodását. Jelenti, hogy az év folyamán 3 választmányi ülést és 7 taggyűlést tartottunk, melyeken a tanítási órák száma és a kereseti adó felemelésének ügyével, a gyakorlóiskolai tanítók előlépési és címkérdésével, az egyesületi ház ügyével, a szociológiának a tanítóképzőkben az eddiginél nagyobb mértékben való tanításának kérdésével, a történelem, testnevelés, magyar nyelv és ének-zene módszertani anyagával, a fizika cselekedtető oktatásának kérdésével, a külföldi tanítóképzés ismertetésével, a népművelésbe való bekapcsolódással foglalkozott. Ki-

emeli a taggyűlések látogatottságát és örömét fejezi ki, hogy azokon vidéki tagjaink közül számosan meg szoktak jelenni. Jelenti, hogy a *Magyar Tanítóképző* 1950-ban 17 ívnyi terjedelemben jelent meg. Beszámol Párvy Endre elnöknek az egyesület anyagi megerősödését célzó mozgalmának megindításáról, mely az egyes intézetek által rendezett hangversenyek jövedelméből egyesületünknek eddig is nagyon szép anyagi hasznot hozott. Megemlíti az 1950. év október 2-iki budafoki szépsikerű kirándulást, majd jelenti *Woyciechorszkyne Lajos* Mária dr. eddigi főtitkár lemondását, kinek érdemeiről megemlékezik. Új alapszabályainkkal kapcsolatosan jelzi, hogy annak egyes pontjain változtatni fog kelleni. Bejelenti a tiszteletbeli tagok megválasztását. Kegyelettel emlékezik meg még az egyesület halottairól; a jelentés tudomásulvételét kéri, melyet a közgyűlés helyeslőleg teljesít és elnök javaslatára a főtitkárnak a teljesített munkáért köszönetet mond.

4. Pócza József pénztáros jelentést tesz a következőkről:

I. 1928 óta az egyesület összbevétele 16807.49 P, kiadásai 15042.82 P, mozgóvagyon 1764.67 P, mely postatakarékpénztári csekkszámán van.

II. A Tanárok Háza alapjára az elmúlt három év alatt történt befizetésekkel 1951 január 1-ig az esedékes kamatokkal együtt 58.765.57 P folyt be, amely a Pesti Hazai Takarékpénztárnál kamatozik. Az egyesület összes vagyona tehát 40.528.24 P.

III. Az egyesület tulajdonában lévő régi háború előtti alapok jelenleg csakis erkölcsi értékkel bírnak.

IV. Költségvetés az 1951. évre. Bevétel: tagdíjak, előfizetések 1800 P, államszegély 2000 P, intézeti adományok 1000 P, pénzmaradvány 1950-ről 1764.67 P. Összesen 6564.67 P. Kiadás: Magyar Tanítóképző 20 ív 3000 P, írói díjak 600 P, tiszteletdíjak 720 P, vegyesek 744.67 P, egyenleg 1500 P. Összesen 6564.67 P. A közgyűlés a bejelentéseket tudomásul veszi s a pénztárosnak köszönete kifejezése mellett a felmentvényt megadja, az 1951. költségvetéshez pedig egyhangúlag hozzájárul. Számvizsgáló tagokul a XXII-ik közgyűlésre megválasztja *Grynaeus* Ida, dr. *Kosáry* János és *Nagy* Ferenc tagokat.

5. Elnök felkérésére *Mihalik* József megtartja *A tanárság anyagi helyzete* című előadását. Rövid bevezetés után, melyben a téma kényes voltát festi és az anyagi ügyek szőnyegen tartásának szükségességét hangsúlyoztatja, a következő főbb sérelmekről szól. Adatokkal igazolja, hogy a különböző minisztériumok alá tartozó egyazon fizetési osztályba sorozott tisztviselők fizetése a nem egyformán adott mellékjárandóságok következtében, melyekből a tanárok mit sem kapnak (mint pl. tüzelő, zöldség, bor st.) nem egyforma. Vákolja a képzőkhöz kerülő fiatal tanárság kezdő fizetését és anyagi helyzetét, melynek alapján megállapítja, hogy a kezdő képzői tanárság helyzete siralmas, tehát javítandó, az elbánásmód az egyes minisztériumok alá tartozó tisztviselőkkel szemben nem egységes, tehát kiegyenlítendő; a kezdő fizetés a tanári oklevéllel és munkakörrel szemben dehonosztáló, tehát felemelendő. A tanítóképző intézeteknél már régebben működő tanárság anyagi és elfoglaltsági állapotára térve megállapítja, hogy a tanítóképzői tanárság ma is túlterhelve (a mellékköteleességekkel együtt heti 29—32 óra) és társadalmi kötelezettségekkel súlyosan megadóztatva dolgozik a békebeli állapotokhoz viszonyítva 62.5%-os fizetéssel, 1919 óta egy teljes fizetési osztállyal elmaradva a többi státusoktól, 1925 óta elvesztve korpótlékaik és fenyegetve most azzal, hogy a VI. fizetési osztályba való jutása megakadályoztatik. Adatokat hoz fel az összehasonlításra és azok alapján megállapítja, hogy a széniumos rendszer behozatala dacára a tanári fizetés alacsony, az előléptetésnél a differenciák végtelen csekélyek és az előléptetés megállítása

a tanárság minden ambícióját elvonná. A korpótlékok ügyének megvilágításánál jelenti, hogy a tanítóképző tanárság az ötödéves korpótlékokról nem mondhat le és azok visszaállításához valamilyen formában szigorúan ragaszkodnia kell. Szól arról a hírről, mely szerint a szolgálati időt 35 évről 40-re terveznék felemelni és példákkal igazolja, hogy ez a speciális jellegű tanítóképzőknél lehetetlen. Majd a frontszolgálatot teljesített és a hadifogságban szomorú éveket eltöltött tanárság ügyével foglalkozik. Igaz, hogy bizonyos számú évet, mint hadi évet a szolgálati időbe a nyugdíjazáskor beszámítanak, ez azonban semmi anyagi javulással nem jár. Bizonyos számú évvel hamarabb mehet egy ilyen tanár nyugalomba, de viszont alacsonyabb illetményel, mintha a hadi évei beszámítását nem veszi igénybe. Az anyagiak miatt tovább szolgál tehát (ha ugyan életben marad) s így a hadi évek nem jelentenek kedvezményt. Egyedüli helyes megoldás az lenne, ha a hadi éveket a széniumos rendszerbe való elhelyezésnél a szolgálati időbe beszámítanák, esetleg oly kulcs szerint, hogy 12 hadi hónap 8 hónap tényleges szolgálatnak felel meg és ezzel a beszámítható szolgálati idővel helyeznék el az illetőket az őket megillető helyre. Ezzel a kérdés egyszer és mindenkorra el lenne intézve. A családi pótlék alacsony voltát hangoztatja és azt fejenként 50 pengőre emelni kívánja, végül az igazgatók külön státusba való soroztatásának hátrányait és az illetőkre nézve káros következményeit mutatja ki.

Határozati javaslatokat nyújt be, melyeket Párvy Endre és Balázs Béla hozzászólása után a közgyűlés a következő formában fogad el:

1. A tanítóképzői tanárság a tanári fizetéseket nagyon alacsonyaknak találja és kívánja, hogy a kezdő fokozaton (megbízott, óraadó) a régi rendszer: IX. fizetési osztály 3-ik fokozatában, a rendes tanár kezdő fizetése a VIII. fizetési osztály 3-ik fokozatában kezdődjék.

2. A tanítóképző tanárság kívánja, hogy az egyazon fizetési fokozatoknak megfelelő járandóság minden mellékes beszámításával minden státusnál egyforma legyen.

3. A tanítóképző tanárság ragaszkodik ötödéves korpótlékaihoz és azok visszaállítását kívánja.

4. A tanítóképző tanárság a frontszolgálatot teljesített tanárság hadi éveit a széniumos rendszerbe való elhelyezésnél a szolgálati időbe visszamenőleg betudni kívánja.

5. A tanítóképző tanárság a mostani családi pótlékot túl alacsonynak tartja s azt fejenként 50 pengőre felemelni kívánja.

6. A tanítóképző tanárság kívánja, hogy az igazgatók rangsorolásánál a szolgálati idő figyelembevételük.

Mindezekre nézve megbízza az elnökséget, hogy a határozatokat memorandumokba foglalva, lehetőleg a társegységekkel harmónikusan együttműködve, illetékes helyekre juttassa el. Megbízza továbbá az elnökséget, hogy amennyiben a tanárságot a VI. fizetési osztályba való előhaladásánál megakadályozni, a 35 éves szolgálati időt felemelni szándékoznak, azonnal emelje fel tiltakozó szavát.

6. Elnök köszönetet mond Mihaliknak az előadásért; javasolja, hogy a jövő évi közgyűlés Budapesten tartassék, mely indítványt a közgyűlés egyhangúlag elfogadja.

7. Mivel indítványok nem érkeztek be, elnök köszönetet mondva a közgyűlés résztvevőinek és különösen Berényi Irén és Jakab Ferenc igazgatóknak, akik lelkes és fáradtságot nem ismerő munkával a közgyűlés sikerét nagymértékben biztosították, a közgyűlést berekeszti.

K. m. f.

Mihalik József, titkár.

Főtitkári jelentés. Tisztelt közgyűlés! Új alapszabályaink értelmében ez alkalommal tartunk először évenként egyszer rendes közgyűlést, ez alkalommal történik tehát először, hogy nem mint eddig, az egyesület két évi működésének ismertetését öleli fel a főtitkári jelentés, hanem csak az ez évi működés képét vetíti a közgyűlés elé.

Egyesületünk 42. éve volt az elmúlt esztendő és ez a közgyűlésünk egyesületünk XXI. rendes közgyűlése. Elmult évünk csendes, de tervszerű és lelkes munkában telt el. Munkálkodásunk három irányú volt: 1. a tanítóképzőintézeti tanárok és a gyakorlóiskolai tanítók szolgálati idejével és anyagi ügyeivel foglalkoztunk; 2. egyesületünk anyagi megerősítésére törekedtünk; 3. legfőként azonban arra, hogy a tanítóképzésre vonatkozó pedagógiai kérdések megbeszélése által a magyar tanítóképzés folyton emelkedő, magas nivóját még magasabbra emeljük. Ezeknek a kérdéseknek megtárgyalása a választmányi üléseken és a taggyűléseken történt.

Az év folyamán három választmányi ülést tartottunk. Az első ülés, 1950. november 22-én, a folyó ügyeken kívül a szolgálati idő, a tanítási órák száma és a kereseti adó tervbevett felemelésének ügyével foglalkozott. Dr. *Novy* Ferenc, *Mihalik* József és *Mesterházy* Jenő javaslatai alapján a választmány beható megbeszélés tárgyává tette a kérdést és úgy határozott, hogy úgy a szolgálati idő, mint a tanítási órák számának felemelését pedagógiai okokból nem tartja megengedhetőnek, a fizetéscsökkentésnek pedig minden módját ellenzi és ebben a tárgyban részletes, mindenre kiterjedő memorandumot intéz a miniszter úrhoz, kérve egyúttal az ötödéves korpótlékok visszaállítását is. A részletes memorandumot, mely a *Magyar Tanítóképző* f. évi 1. számában megjelent, felterjesztettük. Ugy látjuk, hogy a szolgálati idő 35 évről 40 évre való felemelésének és a kötelező hetióraszám felemelésének terve egyelőre eljuttatott, valamint a fizetések leszállításának kérdése is nyugvópontra jutott. A kereseti adó felemelése alól nem kaptunk mentesítést, mint ahogyan hiába kérelmezték ezt más szolgálati ágbeliek is. A korpótlékok kiutalására semmi intézkedés nem történt, de ezt a jogunkat állandóan fenntartjuk és minden alkalmat megragadunk, hogy ennek újra való kiutalását szorgalmazzuk.

Második választmányi ülésünket 1950. december 19.-én tartottuk. Ennek két főtárgya volt. Az első a gyakorlóiskolai tanítók VI. f. o.-ba való előléptetésének, 35 évi szolgálati idejének és gyakorlóiskolai tanári címének kérdése. A kérdés tárgyalásának alapjául a pápai és a győri áll. tanító-, illetőleg tanítónőképző-intézetek gyakorlóiskolai tanítói által beadott kérés volt, mely kérte a VI. f. o. megnyitását a gyakorlóiskolai tanítók 5%-a részére is éppenúgy, mint ahogyan az a polgári iskolai és gyógypedagógiai tanárok részére meg van nyitva. Továbbá a gyakorlóiskolai tanítók részére kérte a sok sérelemre és félreértésre vezető címkérdés megoldását, a *gyakorlóiskolai tanári cím* megadását. Az első kérést, a VI. f. o. megnyitását, *Schön* István előadói javaslata alapján a választmány magáévá tette. Ugyancsak magáévá tette a választmány az előadó javaslatát: a szolgálat idejének 40 évről 35 évre való leszállítását. A címkérdésben, miután a beadványt csak néhány gyakorlóiskolai kartárs írta alá, nem érezte magát a választmány jogosultnak a döntésre. Úgy határozott, hogy minden gyakorlóiskolai tanító kérdezzék meg erre vonatkozólag. A körlevelek szétmentek és a beérkezett válaszok alapján, melyek nagy százalékban a gyakorlóiskolai tanári cím mellett foglaltak állást, a f. évi március 16.-án tartott választmányi ülés — ugyancsak *Schön* István előadása után — úgy határozott, hogy mind a három ké-

rés teljesítéséért felterjesztést tesz a közokt. miniszter úrhoz. A memorandum, mely a *Magyar Tanítóképző* f. évi 4. számában jelent meg és minden oldalról megvilágítja a kérdést, felterjesztetett a közokt. miniszter úrhoz.

A december havi választmányi ülés második tárgya az egyesületi ház vételének kérdése volt. Még a november havi választmányi ülés 7 tagú bizottságot küldött ki, hogy a hálólap vagyonának, ebben az évben már mintegy 58 ezer pengőt kitevő összegnek, minél jövedelmezőbb gyümölcsötvetését tanulmányozzák. A bizottság a kérdést tanulmányozva, konkrét vételi ajánlatot terjesztett a választmány elé, mely hosszas és alapos megbeszélés után úgy döntött, hogy a hálólap vagyonát egyelőre továbbra is a takarékbán kamatoztatja, mert nem találja ezt az összeget elegendőnek arra, hogy rajta az egyesületi és internátusi célnak megfelelő házat vehessünk, nagyobb terheket pedig nem mer vállalni az egyesület, mert a terhek kamatai a hálólapra befolyó jövedelmet megemésztenék. Így az egyesületi ház vételének gondolata, bár az egyesület érzi, hogy erre szüksége lenne, függőben maradt. A választmány határozatából kifolyólag a *Magyar Tanítóképző* f. évi 5. számában a pénztáros közvettette a hálólapra eddig befizetett összegek kimutatását, elnökünk pedig ugyanezen számban cikket írt, a hálólaphoz való hozzájárulásra szólítván fel azokat az intézeteket is, melyek ebben eddig nem vettek részt.

Harmadik választmányi ülésünk f. évi március hó 16-án volt. Ennek főtárgya az Orsz. Közoktatási Tanács előtt fekvő azon javaslat megbeszélése volt, hogy a szociológia a tanítóképző-intézetekben az eddiginél nagyobb mértékben taníttassék és az ehhez szükséges heti egy óra esetleg más tárgy óraszámából vétsék el. A szociológia intenzívebb tanítását a választmány szükségesnek és kívánatosnak találta, de a felszólalásokból azt a következtetést lehetett levonni, hogy minden szaktanár körömszakadtáig védi saját tárgyának óraszámát és hogy a tanterv és óraterv ilyen, csak 1 órára vonatkozó megváltoztatása nagy nehézségekbe ütközik. A kérdés egyelőre az Orsz. Közoktatásügyi Tanács előtt van, amely erre vonatkozólag javaslatot fog tenni a miniszteriumnak.

Taggyűléseink az új alapszabályok értelmében nyilvánosak, az előadások, felvetett problémák megvitathatók, indítványok, javaslatok tehetőek, de a taggyűlésnek határozathozatali joga nincs, az csak a választmányt illeti meg. Taggyűléseinken előre megállapított program szerint dolgoztunk. Ez a program az 1929-ben megindított azon kérdés tárgyalása volt, hogy mit tanítson a szaktanár tárgya népiskolai módszereiből. A probléma égetően fontos, az egyes tárgyaknál tisztázni és kijelölni a szaktanár által megtanítandó népiskolai módszertani ismereteket, a rendelkezésre álló szűkös idő felhasználását. A múlt évi előadásokhoz az idén *Mesterházy Jenő* a történelem, *Doby Ida* a testnevelés, *Grynaeus* Ida a magyar nyelv és *Kishonti Barna* az ének módszertani anyagával és feldolgozásával csatlakozott. Mindegyik előadó részvett az egyesület hálójára alapos, nagy szeretettel és hozzáértéssel készült előadásáért. Az előadásokat beható megbeszélések követték, melyek mindenkor tisztáztak és kiküszöböltek minden félreértésre alkalmas részletet. A tanulmányok legnagyobb része már meg is jelent a *Magyar Tanítóképző*ben, ami még hátra van, hamarosan meg fog jelenni. Úgy gondoljuk, hogy ezzel egyesületünk és az előadók nagy szolgálatot tettek a tanítóképzésnek és a tanítóképző-intézeti tanárságnak. Ezekkel az előadásokkal ez a témakör be is fejeződött és a jövő évben megkezdhetjük az egyes tanítóképző-intézeti tantárgyak tanítási módjának és a tanítóképző-intézetek speciális pedagógiájának tárgyalását. Nagy munka lesz

ez, mely hivatva lesz arra, hogy a tanítóképző-intézetekben tanított minden egyes tárgy módszerét az intézmény és a tanulók szempontjából megvizsgálja és a legjobbat, leghelyesebbet megállapítsa. Erre a nagy munkára felkérjük előre is kartársainkat, vidékieket és fővárosiakat egyaránt. Már az első lépések tulajdonképpen meg is történtek *Jaloveczky Péter, Éber Rezső és Fornwald József* tanár urak előadásával. A dolog történetéhez tartozik, hogy mint az egész világon, úgy nálunk is élénk törekvés jelentkezik a tanulók aktivitásának a tanulásba való bevonására. Ez a középiskolákban a fizika tanításának a tanulók kísérleteire való építésében nyilvánult meg. A minisztérium néhány gimnáziumot megbízott, a megfelelő felszerelésre költséget utalványozott, hogy a VII., majd a VIII. osztály fizikai anyagát a tanulók által elvégzett kísérletek alapján tanítsák. Ennek a törekvésnek a tanítóképző-intézeteknél közel kétvétezeses multja van. Ezt a múltat és jelent ismertették *Éber Rezső és Jaloveczky Péter* január 19-én tartott előadásaikban, majd egyesületünk felkérésére *Fornwald József*, a Markó-utcai reálgimnázium tanára, középiskolai szakfelügyelő, ennek a kérdésnek a középiskoláknál alapos ismerője mutatta be febr. 22-én a Markó-utcai reálgimnáziumban tartott taggyűlésen a középiskolák törekvéseit és eljárásait. Örömmel állapíthattuk meg, hogy amire mi törekedtünk és törekszünk, a középiskoláknál is megvalósul és kívánatos lenne, hogy ez nálunk is még jobban elmélyülne és a kellő felszerelés által tökéletesedne.

Előadásaink harmadik csoportja a külföldi tanítóképzés ismertetésére, a tanítóképzés és a népművelés kérdésének vizsgálatára vonatkozott vagy az általános pedagógia köréből vett időszerű kérdéseket ölelt fel.

A múlt évi június 8-án tartott XX. rendes közgyűlésünkön *dr. Loczka Alajos* tanár *Az amerikai kultúra és tanítóképzés* címen tartott előadást. Az idei első taggyűlésünkön *Kiss József* számolt be az olasz tanítóképzés múltjáról és jelenéről. Ezek az előadások lapunkban is megjelentek, de ezenkívül számos cikk ismertette a német, osztrák és svájci tanítóképzést is. Mindezekből az tűnik ki, hogy a tanítóképzés minden állam alapproblémáját képezi és, ha különbözőképpen is, minden állam igyekszik azt tökéletesíteni.

Dec. 18-án *Fekete József, Váradi József* múlt évi előadásához csatlakozva, a tanítóképzésnek az iskolán kívüli népoktatás szolgálatába való bevonásával, március 25-án pedig *dr. Szemere Samu* Kant *A tiszta ész kritikája* megjelenésének 150-ik évfordulója alkalmából *A kanti filozófia hatása a jelenkori pedagógiára* címen tartott előadást.

Összesen 7 taggyűlésünk volt. Ezek a taggyűlések mindenkor igen látogatottak voltak. 40—50, sőt néha még ennél is több tanítóképző-intézeti tanár hallgatta végig az előadásokat és vett részt az azokat követő megbeszéléseken. Igen élénk egyesületi életnek a jele ez, mely tagtársaink ügybuzgalmára, úgyszeretetére és érdeklődésére mutat. Különösen jól esik látni, hogy vidéki kollégáink Sopronból, Kecskemétről, Kalocsáról, Zsámbékról, Félégyházáról és — amit első helyen kellett volna említenem — Szegedről, azt lehet mondani állandóan megörvendeztetnek látogatásukkal. Ez a mai viszonyok között jelentős áldozatot követel és amennyire dícséretére válik azoknak, akik ilyen áldozatokat hoznak, annyira biztató és jóleső az egyesület vezetőségének, mely mindent elkövet, hogy a tanítóképzés ügyét és a tanítóképző-intézeti tanárság érdekeit minél jobban szolgálja. Az a törekvése, hogy az egyesületi életben való részvételre bevonja vidéki kartársaink becses, aktív munkásságát is.

Egyesületi életünk fontos orgánuma egyesületünk közlönye, a *Magyar Tanítóképző*. Az 1930-ik évben 17 ívnyi terjedelemben jelent

meg, 17 nagyobb tanulmányt, 15 könyvismertetést, az egyesületi életről szármotadó sok közleményt és az egyesület tagjait érdeklő híreket tartalmazott. A lapot szerkesztője igen magas nivón tartja és arra törekszik, hogy összekötő kapocs legyen az intézetek, az egyesület tagjai között. A folyó 1951. évben eddig már 12½ ívnyi terjedelemben 4 száma jelent meg, melyek 16 tanulmányt, memorandumainkat, egyesületi híreinket és 28 könyvismertetést tartalmaznak. A lap kiadására a közözt. miniszter úr a folyó költségvetési évre 2000 P.-t adott. Az egyesület választmányának megbízásából minden egyes intézet igazgatójához körlevelet intéztünk, kérve, hogy esetleges hangversenyeik, műsoros-estjeik, iskolai ünnepélyeik jövedelméből az egyesületet, főként folyóiratának kiadásában támogatni sziveskedjenek. Felkérésünk szép eredményeket hozott. Eddig a nyiregyházi áll. tanítóképző-intézet 40 P.-t, a bajai róm. kath. tanítónőképző-intézet 30 P.-t, a nagykőrösi tanítóképző-intézet 41.60 P.-t, a budapesti I. ker. áll. tanítóképző-intézet 71.60 P.-t, a budapesti II. ker. áll. tanítónőképző-intézet 300 P.-t, a budapesti VII. ker. áll. tanítónőképző-intézet 1000 P.-t adott erre a célra, mint az intézetek által rendezett iskolai előadások jövedelmét, illetve annak egy részét.

Egyesületi életünk élénkítésére és a kollégialis baráti viszony elmélyítésére a múlt évi október 2.-án a budafoki városi jubileumi kiállítással kapcsolatban, a város vezetőségének meghívására, egyesületünk kirándulást rendezett Budafokra. A páratlanul jól sikerült kiránduláson az egyesület tagjai igen nagy számmal vettek részt és — a sikert látva — az egyesület tervbe vette az ilyen kirándulások gyakrabbi rendezését.

Jelenthetem, hogy egyesületünk éveken át volt főtitkára, *Woyciechowszkyné Lajos Mária* dr. 1950. novemberében lemondott és lemondását, nagyarányú más elfoglaltsága miatt, az elnökség minden marasztalása és kérése dacára fenntartotta. Dr. Lajos Mária nehéz időket töltött el az egyesület főtitkári székében, sokszor csak az ő páratlan buzgalma, egyszerűsége tartotta működésben az egyesületet. Munkáját nagy gondossággal végezte, ezeknek az éveknél adatai, iratai a legteljesebb rendben állanak a jövő nemzedék rendelkezésére. Helyette a nov. 22-én tartott választmányi ülés, az elnökség előterjesztésére, a legközelebbi tisztújításig engem bizott meg a főtitkári teendők ellátásával.

Más tanári egyesületekkel szoros baráti viszonyban voltunk. Képviselttük magunkat a középiskolai tanárok házavató ünnepén, a polgári iskolák 60 esztendősi jubileumi közgyűlésén.

Alapszabályaink ez évben léptek érvénybe. Tanulmányozzuk, hogy gyakorlatban hogyan válnak be az új alapszabályok rendelkezései. Eddig főként egy ponton látunk megemlétségre érdemes bajt. Ennek sem annyira az alapszabályokban, mint a tanárság nehéz anyagi viszonyaiban keresendő az oka. Az alapszabályok szerint 20 fővárosi és 50 vidéki választmányi tag van. A választmányi ülések jegyzőkönyveiből megállapítható, hogy a vidéki választmányi tagok közül kevesen jelennek meg választmányi üléseinken.

Ezévi memorandumainkról már szólottam. A múlt évi közgyűlésünkön egyesületünk tiszteleti tagjaivá választotta *Greszler Jenő* miniszteri tanácsost, ügyosztályfőnök és *Sarudy Ottó* kir. főigazgató urakat. A dísztagságról szóló okleveleket, az egyesület felkérésére, *Farkasdy Zoltán* és *Zala Mária* művészi kivitelben készítették el és azokat az elnökség mindkét tiszteleti tagunknak átnyújtotta.

Egyesületünk új tagokkal szaporodott. Tagul jelentkeztek *dr. Pál Mátyás* igazgató (Kalocsa), *dr. Istvánfi József* igazgató (Zalaegerszeg), *Szabó Zoltán* és *Stich Nándor* (Baja), *Pataky Ilona* (Budapest), *Egey*

Antal, *Varga Gábor*, *Zilahy Ferenc*, *Szathmáry Ferenc* (Sárospatak), *dr. Metzner Károly* és *Lóky Károly* (Kfélegyháza) tanárok.

Halottaink is voltak. Áldásos életének 96. évében 1930. augusztus 3-án meghalt *Gyertyánffy István* ny. főigazgató, a Paedagogium volt igazgatója, a Paedagógiai Könyvtár megalapítója, a tanítóképző-intézeti tanárok képzésének első megszervezője. A kiegyezés után következő három évtized vezető pedagógusai közé tartozott. Élete, működése, szervező ereje csodálatunkat vívta ki. Úgy tekintettünk rá, mint mesterünkre, még azok is, akik nem voltak közvetlen tanítványai. Egyesületünk koszorút helyezett koporsójára, sírjánál *Párvy Endre* elnök mondott magas szárnyalású, megható Istenhözszódot a felejthetetlen emléké, nagy magyar pedagógusnak.

Másik nagy halottunk *Nagy László* tanítóképző-intézeti ny. c. igazgató, a gyermekpszichológia és a gyermektanulmány magyarországi megteremtője, aki 74 éves korában, febr. 25-én, érdemes, munkás élet után távozott közülünk. Élete végeig ifjú lelkesedéssel dolgozott, azok közé az áldott lelkek közé tartozott, akik a munkáért és alkotásért élnek. Hosszú időn át, 1890-től 1907-ig egyesületünk titkára, majd szerkesztője volt, s mint ilyen önzetlen lelkesedéssel dolgozott egyesületünkért és annak tagjaiért. Koporsójára letettük egyesületünk koszorúját és az egyesület nevében, az elnök felkérésére, a főtitkár mondott búcsúbeszédet.

Harmadik halottunk *Neubrunn Tóbiás*. A nyiregyházi áll. tanítóképző-intézet tanára volt, febr. 28-án, 59 éves korában, 35 évi tanári szolgálat után hunyt el. Lelkes, ügybuzgó tanár volt, a magyar tanítóképzésnek példás, derék munkása.

Elhunyt *Mater Latsnyi Mária*, az Orsolya-rend soproni tanítónőképzőintézetének kiváló igazgatónője, aki egyesületünknek mindenkor lelkes támogatója volt. Hirtelen jött tüdőgyulladás oltotta ki 53 éves korában áldott életét.

Megemlékezünk még *Pauer Imre* ny. miniszteri tanácsos, egyetemi tanár, a Paedagogium és a Tanítóképző-Intézeti Tanárképző Kollégium volt kurátorának júl. 4-én, 86 éves korában történt elhunytáról. A neve évtizedeken át fogalom volt a pszichológia és a filozófia egyetemi tanításában és a tanítóképző-intézeti tanárság képzésének is nagyérdemű munkása volt. Meghalt *Rohn József* a Paedagogium ny. tanára is életének 77-ik évében, nov. 20-án, megszállott területen, Somorján. A tanítóképző-intézeti tanárok számos nemzedékét tanította földrajzra és jóságos lélekkel segítette őket pályájukon.

A múltévi közgyűlésünk határozata értelmében ezévi közgyűlésünket itt Győrben tartjuk meg, annak a városnak falai között, mely évszázadokon át adott lelkészeket és tanítókat a Dunántúlnak, ahonnan 1778 óta kelnek szárnyra a képesített magyar tanítók, ide jöttünk, ahol a magyar tanítóképzés egyik nagy büszkesége, Révay Miklós tanított s ahol ma is három intézet neveli a jövő nemzedékek tanítóit. Az a szíves fogadtatás, mellyel itt találkozunk, a megjelentek nagy száma és meleg érdeklődése mutatja, hogy jól választott egyesületünk, mikor első vidéki közgyűlésének helyéül Győrt választotta, ahol már 3 évtizeddel ezelőtt szintén felejthetetlenül kedves fogadtatásban részesült egyesületünk közgyűlése alkalmával.

Ezekben voltam bátor főtitkári jelentésemet egyesületünk ezévi működéséről előterjeszteni, tisztelettel kérve a közgyűlést annak tudomásulvételére.

Kiss József.

IRODALOM.

Érdekes pedagógiai felfedezés, — dícséretre méltó szándék. —

Még a nagy háborút megelőző években, régi poros periratok tömegeiből került elő egy 202 lapos kéziratcsomag, tekintetes Kossuth László úrnak Pestre címezve. Belső lapján bevezetőül a következő rövid levél: *Kedves jó Atyám! — Ezen kéziratot a kiseded ovó Intézetek terjesztésére ügyelő Egyesületek Elnökének, Mlgos Gróf Festetics Leó úrnak, tiszteletem mellett kezéhez adatni kérem; azon hozzá tétellel, hogy ha kívánja, édes atyám le fogja tisztáztatni, a kijavítás után. Költ Budán Decemb: 11-én 1837 engedelmes fia Kossuth Lajos.*

A kézirat letisztázására nem kerülhetett sor. A vizsgálati fogságban tartott Kossuth munkája nem juthatott el oda, hová szánták. A fogságra vetett nagy hazafi perirataihoz csatolták és így ez a szép munkálat napvilágot nem láthatott. — Szegényebbek lettiünk így annak tudatával, hogy halhatatlan Kossuthunk egy alapvető munkával gyarapította a magyar neveléstudományi irodalmat. Ez a munkálat *Wilderspin S.* a londoni központi kisednevelő intézet igazgatójának *A kora nevelésről és kisednevelő intézetekről* szóló munkája. De nem pusztán fordítás. „Némi rövidítéssel s honunkra alkalmazással” fordította magyarra nem kisebb ember mint Kossuth Lajos és látta el előszóval és érdekesnél érdekesebb jegyzetekkel.

Az értékes kézirat dr. *Baloghy* Mária tanárnő birtokába jutott. Kiadására csak most kerülhetett sor. *Vajthó* László dr. tanár és esztétánk *Magyar Irodalmi Ritkaságok* címmel már hozzá nem férhető vagy még ki nem adott nagybecsű munkákból sorozatot indított meg, melynek eredménye eddig már négy munkálat. Az első kettőt *Vajthó* rendezte sajtó alá és adta ki tanítványaival, a *Berzsenyi Dániel-reálgimnázium VIII. osztályával.* (*Bessenyei és Péterffy Jenő* munkái.) A sorozat többi számait is egyes gimnáziumok adták vagy adják ki tanáraik vezetésével.

Ebben a sorozatban lenne legméltóbb helyen Kossuth Lajos munkája, mely valóban magyar irodalmi ritkaság és érdemes arra, hogy kiadása körül magyar ifjúság munkálkodjon. Felszólításra *Mesterházy* Jenő tanár vállalkozott arra, hogy ez a munka ilyen értelemben napvilágot lásson. Első és legfőbb támogatói a magyar kisednevelők, kik jól tudják, hogy *Wilderspin* kisedővőjét tanulmányozta az első magyar kisedővő megszervezője, *Brunswick* Terézia grófnő és így *Wilderspin-Kossuth* munkájával nemcsak irodalmi ritkaságot, de értékes pedagógiai munkát kapnak.

Mesterházy igyekszik szélesebb körökben is felébreszteni az érdeklődést, hogy a tetemes költségeket igénylő munkálatokra az anyagi fedezetet megtalálja. Ezzel párhuzamosan tanítványaival már megkezdte a könyv sajtóügyi munkálatait. Az eredeti kézirat sok helyen pehezen leolvasható 202 lapnyi szövegét már lemásolták. Ez a szép munkálat egy tanítóképzőintézet munkás taborát fogja dícsérni, ha eredménnyel jár. Ez elsősorban az anyagi támogatáson és a testvérintézetek lelkes megértésén múlik.

A kb. 12 íves, nem nagy példányszámban megjelenendő munka 3—3.50 P-ós áron kerülne forgalomba. *Mesterházy* az óvó-, tanító- és tanítónőképző-intézetek tanárainak és növendékeinek tömegesebb megnyerésére példányonként 2 pengőért ajánlja fel e munkálatot. — Kéri az intézetek igazgatóit, hogy propagálják e vállalkozást. *Értesítsék egy lev. lapon folyóiratunk szerkesztőjét, hogy intézetükben kb. hány példányban lehetne ezt a munkát elhelyezni?*

Jól ismerjük mindnyájan az anyagi nehézségeket, melyekkel most hazánk társadalmának a tömege küzd. A szellemiekre kevés pénz jut. Ennek a vállalkozásnak a felkarolása azonban éppen a tanító- és óvóképzés részéről különösen megérdemli a csekély áldozatokat. Ismételten kérjük intézeteink igazgatóinak lelkes buzdítását s az eredménynek aug. végéig való közlését.

Dr. Aujezsky Aladár, dr. Greguss Pál, dr. Kukuljevič Jenő, Móczár Miklós és dr. Rapaics Raymund: Természettudományi ismeretek. II. kötet. 1951. Kiadja: Békés vármegye közönsége. 232 lap. Az I. és II. kötet ára együtt 10.70 P.

Folyóiratunk márciusi számában részletesen ismertettük a *Természettudományi ismeretek* könyvének általános természeti ismeretekkel foglalkozó első kötetét. Ez a mű, amint ismeretes, a *Magyar Népművelés Könyvei* című sorozatban jelent meg, még pedig Békés vármegye közönségének kiadásában. Azóta ugyancsak dr. gróf Klebelsberg Kuno kultuszminiszter Ajánlásával és ugyancsak Békés vármegye közönségének áldozatkészsége folytán napvilágot látott a sorozat II. kötete is.

Ez a szintén minden vonatkozásában az iskolán kívüli népművelés nagy horderejű munkáját szolgáló mű a természet életjelenségeivel foglalkozik. A természettudományok e hatalmas ágának nagyterjedelmű anyagát természetesen szűk keretek közé kellett szorítaniok a szerzőknek, de az összeválogatás ügyes, szakavatott kezekkel történt, úgy hogy az e tárgy körébe vágó mindazokat a problémákat, amelyek közelebbről érdeklik népünket, megtalálja benne az olvasó. A feldolgozott anyag élvezetes olvasmányként, könnyed modorban és teljesen népszerű formában tárul elénk, úgy hogy a szükséges tudnivalókat minden különösebb előtanulmány nélkül is könnyen megérti — a laikusabb közönség is.

A könyvet *Aujezsky Aladár dr.-nak* a növény- és állatbirodalom határán mozgó legparányibb élőlények, a baktériumok titokzatos világáról szóló fejezete nyitja meg. A tulajdonképeni növénytani részt „Hogyan élnek a növények” címmel *Greguss Pál dr. írta*. A mű legrészletesebben az állatvilággal foglalkozik. Ezt a részt „Az állatok rendszere”, „Az állatok szervezete”, „Az életkörülmények hatása az állatok szervezetre”, „Ingyen dolgozó munkásaink az állatok világában”, „Lakóházunk kárttevő állatai” és „Állatvédelem” című fejezetekben *Móczár Miklós* foglalta össze. Igen tanulságos része a könyvnek, különösen gazdasági szempontból *Kukuljevič Jenő dr.-nak* a háziállataink tisztántartásáról szóló fejezete is. Külön ki kell emelnünk a természetszeretet problémáival foglalkozó befejező közleményt, amely *Rapaics Raymund* szakavatott tollából került ki.

A *Természettudományi ismeretek* gazdagon és szépen illusztrált II. kötetét is, amelyet nemsokára követni fog a természeti erők gyakorlati alkalmazásának kérdéseivel foglalkozó III. és IV. kötet, szintén a legmelegebben ajánlom a kartársak szíves figyelmébe. *Barabás Tibor.*

H I R E K.

Miniszteri elismerés. A közokt. miniszter *Juhász Imre* pápai áll. tanítóképző-intézeti tanárhoz nyugalomba vonulása alkalmából a következő elismerő sorokat intézte: Nagyságodnak nyugalomba vonulása alkalmából a magyar tanítóképzés terén hosszú időn át kifejtett odaadó és kiválóan eredményes működéséért elismerésemet fejezem ki. Bpest, 1951. évi június hó 9-én. A miniszter helyett: Gévy-Wolff államtitkár.

A miniszter és az államtitkár köszönete. Egyesületünk győri közgyűléséről gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter urat táviratilag üdvözölte. Önagyméltósága a következő levéllel köszönte meg az üdvözlést: A Tanítóképzőintézeti Tanárok Orsz. Egyesülete Tek. Elnökségének, Bpest. Győri közgyűlésükről hozzám intézett, jóleső üdvözlésükért fogadják, kérem, hálás köszönetemet. Öszinte tisztelettel. Bp. 1951. máj. 18. Gróf Klebelsberg Kunó. — Gévay-Wolff Nándor államtitkár úr a győri közgyűlésről küldött üdvözlötet a következő levélben köszönte meg. Méltóságos Párty Endre úrnak, a Tanítóképző Intézeti Tanárok Országos Egyesületének elnöke, Budapest. Méltóságos Igazgató Úr! A Tanítóképző Intézeti Tanárok Országos Egyesületének győri közgyűléséről hozzám intézett üdvözlötét hálás szívvel köszöni, az Egyesületnek nemzetnevelő munkájában való támogatását a tanári testület iránti őszinte nagyrabecsiséssel és szeretettel készséggel igéri igaz híve Budapest, 1951. június 3-án, Gévay-Wolff Nándor.

Előléptetés. A kormányzó úr őfőméltósága a közokt. miniszter előterjesztésére a kir. kath. tanítóképző-intézeti tanárok létszámában *Kuster* Béla győri kir. kath. tanítóképző-int. r. tanárt az 1951. évi január hó 1. napjától számított hatállyal a VI. osztály 3. fokozatába előléptette.

Áthelyezés. A közokt. miniszter *Geyer* Béla községi áll. tanítóképző-int. tanárt a szolgálat érdekében az esztergomi érseki tanítóképző-intézet-höz áthelyezte (840—11—139/951).

Illetmények átutalása. A közokt. miniszter elrendelte, hogy *Szeleányi* Dezső bpesti I. ker. áll. ttóképző-int., *Kruspér* István szegedi III. ker. áll. polg. fiúiskolához szolgálattételre beosztott áll. tanítóképző-int., *Korber* Aranka magyaróvári áll. polg. iskolához szolgálattételre beosztott és ezen iskola igazgatói teendőivel megbízott áll. tanítóképző-int., végül *Fogassy* Ödön szegedi polg. isk. tanárképző főiskola gyakorló polg. iskolájához szolgálattételre beosztott áll. ttanítóképző-int. tanárok illetményei 1951. május 1.-től a tanító-, tanítónő- és kisdudóvönőképző-intézetek terhére utaltassanak ki.

Nyugdíjazás. A közokt. miniszter *Gegus* Ida bpesti VII. ker. áll. óvónőképző-int. mintaóvónőt saját kérelmére a tényleges szolgálat köteleke alól 1951. május hó végével felmentette.

Nyilvánossági jog. A közokt. miniszter a Notre Dame női kanonok-és tanítórend *zalaegerszegi* róm. kath. tanítónőképző-intézete I—II. osztálya, a paulai Szent Vincéről nevezett irgalmas nővérek *miskolci* róm. kath. tanítónőképző-intézete I—IV. osztálya részére az 1950/51. iskolai évre a nyilvánossági jogot megadta.

A kormányzói elismerésről szóló hivatalos irat átadása. Folyóiratunk márciusi számában hírt adtunk *Sarudy* Ottó nyug. kir. főigazgató kitüntetéséről. A kir. főigazgatóság tisztikara a Tanítóképző-int. Tanárok Országos Egyesületével karöltve, a volt tanítványok és kartársak bevonásával méltó ünnepség keretében akarta a kormányzó úr őfőméltósága legfelsőbb elismerését kifejező érmet a kitüntetettnek átnyújtani. *Sarudy* Ottó azonban az átadás ilyen ünnepélyes formájának mellőzését kérte s az ünnepést közismert nemes szerénységével magától elhárította. Ily körülmények között a kir. főigazgatóság tisztikara, élén *Balázs* Béla kir. főigazgatóval, május 19.-én nyújtotta át a kormányzói elismerésről szóló hivatalos iratot a kitüntetettnek.

Változás a júniusi képesítő-vizsgálatok elnökeinek és miniszteri biztosainak névsorában. A közokt. miniszter a júniusi képesítő-vizsgálatokra kiküldött, de más elfoglaltságuk miatt megbízatásuknak elegend tenni nem tudó elnökök, illetőleg miniszteri biztosok helyett a kiskunfé-

egyházi áll. tanítóképző vizsgálataira elnökül *Gömöri Sándor* nyug. tanítóképzői igazgatót, a bpesti VII. ker. áll. tanítónőképzőhöz elnökül *Madzsar Imre* kir. főigazgatót, az Orsz. Közokt. Tanács titkárát, az egri rk. tanítónőképzőhöz min. biztosul *Littke Aurél* főisk. tanárt, a kecskeméti ref. tanítónőképzőhöz min. biztosul *Molnos-Kovács Béla* nyug. tanítóképző-int. igazgatót, végül a pápai ref. tanítónőképzőhöz min. biztosul *Kiss József* áll. tanítóképző-int. tanárt küldötte ki.

Zászlószentelési ünnepség az I. k. tanítóképző-intézetben. A bpesti áll. tanítóképző-intézet május 10.-én kiválóan sikerült cserkésznapot rendezett, mely d. e. 11 órakor az intézet 354. sz. Apáczai-cserkészcsapata zászlajának felszentelésével kezdődött. A zászlószentelési ünnepségre az intézet tornaterme megtelt előkelő közönséggel, melynek soraiban megjelentek *Greszler Jenő*, *Nevelős Gyula*, *Nagy Zsigmond* min. tanácsosok, *Takács Béla* ügyosztályfőnök, *Balázs Béla*, *Sarudy Ottó* főigazgatók, *Sztankó Béla* szakfelfügyelő, *Keleti Gyula*, *Strobel Ernő* min. szakreferensek. Egyesületünket *Pároy Endre* elnök képviselte. A zászlóanyai tisztet özv. *Quint Józsefné* töltötte be. *Frank Antal* zászlóavató beszéde és a zászlószegek beverése után a cserkészek fogadalomtétele következett. Kedves és derűs jelenetek közt történt a cserkészapródok avatása. Az ünnepies formák közt végbement zászlószentelési ünnepséget délután hangverseny és tánc követte.

Személyi hírek. A Bajavidéki Espereskerület Tanítói Körének ápr. 15.-i gyűlésén *Oszwald József* kalocsai r. kath. tanítóképző-int. igazgató *A népiszkolák kath. tantervének fokozottabb keresztülbiteléről* címen tartott előadást. — A Rádió Szabad Egyetem keretében *Katona Géza* tanítónőképző-intézeti tanár *A hazug és a hanyag gyermek* címen előadást tartott. — A veszprémvármegyei Ált. Tanítóegyesület veszprémi járásköri gyűlésén *M. Zemplény Irén* r. kath. tanítónőképző-int. igazgató *Világnézet és a nevelés* címen tartott előadást. — A pápai tanítók ped. szemináriumának befejező ülésén *Kraft József* áll. tképző-int. tanár szabad előadásban ismertette az újabb pedagógiai áramlatokat. — A Mezőtúri Tanítói Járáskör ápr. 18.-iki mezőtúri közgyűlésén *Sebestyén Erzsébet* bpesti áll. tanítónőképző-int. tanár az ifjúsági Vöröskereszt feladatáról és munkájáról tartott előadást. — A Székesfővárosi Népművelő Társaság által a Tabáni-temetőben a Budavár visszavételénél elesett honvédek sírjánál máj. 21.-én tartott ünnepségen az emlékbeszédet *Mesterházy Jenő* bpesti áll. tképző-int. tanár mondta. — Június 6.-án *Mesterházy Jenő* bpesti áll. tanítóképző-intézeti tanár a rádióban *Cavour Kamill di Benso gróf és az olasz egység megteremtése* címen tartott előadást.

A debreceni ref. tanítóképző jubileuma. A fennállása 75. évfordulóját ünneplő intézet jubiláris ünnepsége folyóiratunk múlt számában közzölt program szerint rendkívül ünnepélyes formák közt folyt le. Tanár-egyesületünk képviselőjében jelen volt *Pároy Endre* egyesületi elnök és gondolatokban gazdag beszédben tolmácsolta Egyesületünk üdvözlését. Az évforduló irodalmi szempontból nevezetes eseménye az az értékes tanulmány, amely az intézet jóakaróinak és hálás tanítványainak kiadásában jelent meg s amelyben dr. *Veress István* intézeti igazgató minden fontos mozzanataira kiterjedő részletességgel és nagy gonddal írta meg az intézet 75 évre terjedő történetét.

Szünidei tanfolyamok Jenában. Ezidén 37-etedszer rendezik a Rein által alapított szünidei tanfolyamokat. A tanfolyamok választmányában, melynek a világ összes kultúrnemzeteiből vannak tagjai, hazánkfiak közül *Kemény Ferenc* nyug. c. főigazgató és *Óváry Zoltán* miskolci tanár foglalnak helyet. Az idei kurzusok kiemelkedő ünnepi eseménye lesz Rein

Vilmos szobrának leleplezése. Neki is a jénai Fürstengrabenben emelnek emléket, ahol a jénai egyetem annyi híres professzorának szobra áll. Az aug. 2—16-ika közt rendezett tanfolyamok a következő tudomány-szakok közt oszlanak meg: 1. filozófia és pszichológia, 2. pedagógia, 3. természettudományok, 4. háztartástudomány, 5. irodalom, művészet, test-kultúra, 6. a beszéd és zavarai, 7. idegen nyelvek, 8. német nyelv külföldiek számára. — A tanfolyam látogatói 60, különböző tárgyú, folytatógatos előadás közt válogathatnak. A filozófia és pszichológia köréből 7, a pedagógia köréből 12 előadást (a jelen pedagógia irányai, a jelenlegi vallásoktatás problémája, Fröbel és Montessori, munkaoktatás és munkaiskola, a fogalomképzés didaktikája az iskolában, újság és iskola stb.) hirdet a tanfolyamokról kiadott prospektus. Érdeklődőknek részletes felvilágosítást ad Frl. Clara Blomeyer, Jena, Carl Zeisplatz 15.

Játéktanfolyam és nyári sporttanfolyam a Testnevelési Főiskolán. A játékdélutánokat vezető tanárok és tanárnők, ifjúsági vezetők, internátusi felügyelők és cserkészosztályok számára a közokt. miniszter a Testnevelési Főiskolán júl. 2—9 közt *játéktanfolyamot* rendez, amelyen 20 férfi és 20 nőhallgató vehet részt. Az elméleti előadások közösen, a gyakorlatok külön fognak megtartatni. A tanfolyam anyaga: a játék elmélete és pedagógiája, egészségtan és első segélynyújtás. Gimnasztika. Játék 4—10 és 10—18 évesek részére. A tanfolyam díjmentes. A résztvevők a főiskolán kedvezményes szállást és ellátást kaphatnak (lakás napi 40 fill., ellátás napi 2 P). Akik a tanfolyamon részt akarnak venni, legkésőbb jún. 10-éig írásban jelentkezni tartoznak a főiskola igazgatóságánál (I. Győri-út 15). — Érdeklődésre tarthat számot az ugyancsak a főiskolán sportegyleti szakosztály-vezetők számára júl. 20— aug. 8-ig rendezett sporttanfolyam. E tanfolyam az atlétikában, úszásban és footballban ad elméleti és gyakorlati kiképzést, melyet a gimnasztika, massage, egészségtan, első segélynyújtás és sportszervezés köréből vett előadások fognak kiegészíteni. Részletesebb felvilágosítást a főiskola igazgatósága ad.

Tanulmányút. A Magyar Neveléstudományi Társaság a párisi gyarmatiügyi kiállítás tanulmányozása céljából július 5.-től augusztus 6-ig Párisba és Délfranciaországba tanulmányútat rendez. Útirány: Báest, Postumia, Velence, Milano, Genua, Menton, Montecarló, Monaco, Nizza, Marseille, Nimes, Avignon, Lyon, Páris (14 napi tartózkodás), Lausanne, a Rhône-völgye, Simplon, az olasz tavak, Verona, Bpest. Az út összes költsége 500 P. Részletes felvilágosítást nyújt és jelentkezéseket elfogad dr. *Gockler Lajos* ny. keresk. isk. tanár, Békés, Szép-u. 23.

Új szakfolyóirat. Pedagógiai Szeminárium címen ízléses kiállítású folyóirat indult meg a főváros költségén, melynek főfeladata az, hogy azt a munkát, amelyik a székesfővárosi Pedagógiai Szemináriumban folyik, a fővárosi és az érdeklődő vidéki tanítóság körében közkinccsé tegye. Az új folyóiratot, amely havonként fog megjelenni, *Ozori Frigyes* főigazgató, a Pedagógiai Szeminárium közismert kiváló igazgatója szerkeszti. Az első szám 4 ív terjedelemben jelent meg s világosan mutatja az új lap struktúráját. Látjuk belőle, hogy az új folyóirat a fővárosi Szemináriumban folyó munka bőséges ismertetése mellett főleg népoktatási pedagógiával és a vele összefüggő problémákkal fog foglalkozni. Bizonyára széles körben helyesléssel fog találkozni az a programja, hogy elméleti cikkek mellett helyet ad modern szellemű gyakorlati tanításoknak s az azokhoz fűzött metodikai fejtegetéseknek. Előfizetési díja egy évre 12 P. (Kiadóhivatal: I. Mihály-u. 11.)